КОСМОС ҚАҲРАМОНЛАРИГА ОФАРИН!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47-йил чиқиши
№ 84 (13.040).
1965 АПРЕЛЬ 11 ЯКШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

Эртага — КОСМОНАВТИКА КУНИ

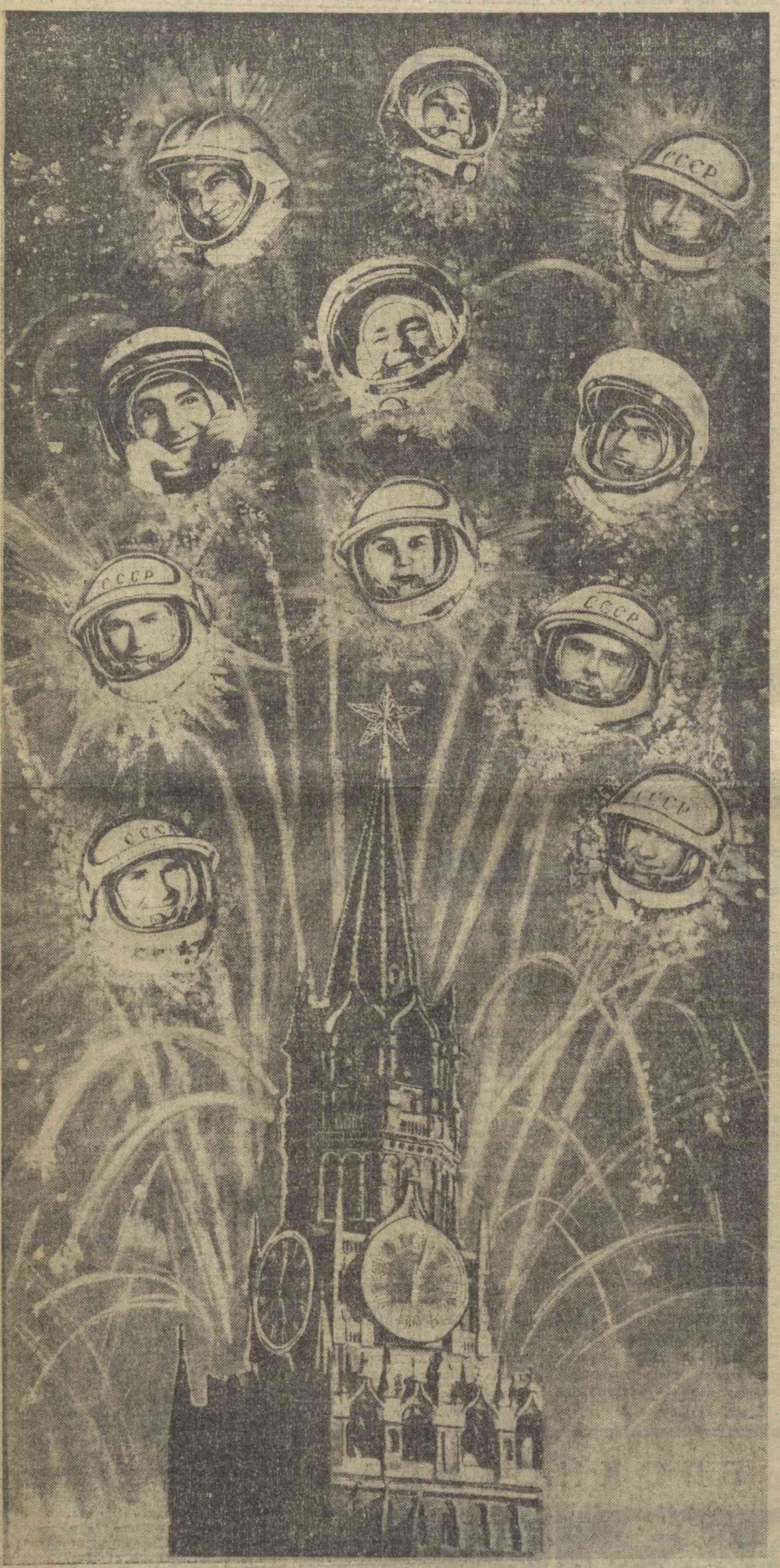

Я. Исмоилов чизган расм.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ БИЛАН ПОЛЬША ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ ЎРТАСИДА ДЎСТЛИК, ҲАМКОРЛИК ВА ЎЗАРО ЁРДАМ ТЎҒРИСИДА

ШАРТНОМА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети Президиуми ва Польша Халқ Республикасининг Давлат кенгаши,

Совет Иттифоқи билан Польша ўртасида дўстлик, ўзаро ёрдам ва урушдан кейинги ҳамкорлик тўғрисида 1945 йил 21 апрелда тузилган Шартномада эълон қилинган мақсад ва принципларга содиқ эканликларини таъкидлаб,

гитлерчи босқинчиларга қарши биргаликда олиб борилган кураш давомида бир-бирига қўшни Совет Иттифоқи ва Польша халқлари ўртасидаги муносабатларда рўй берган туб бурилишни мустаҳкамлашни истаб ва ҳар иккала социалистик давлатнинг дўстлиги, ҳамкорлиги ва ўзаро ёрдамини ҳамиша мустаҳкамлаш йўлидаги интилишга амал қилиб,

шу асосда муносабатларнинг янада ривожлантирилиши ҳар иккала давлат халқларининг, шунингдек бутун социалистик ҳамдўстликнинг ҳаётий манфаатларига мос келганлигига ва уларнинг ўз олдиларида турган тарихий вазифаларни ҳар томонлама ривожлантириш ва амалга оширишларига ёрдам беришига ишонганлари ҳолда,

турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш сиёсатини изчиллик билан ўтказиб келаётган Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ва Польша Халқ Республикасининг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Уставининг мақсадлари ва принципларига мувофиқ суратда тинчликни мустаҳкамлашга оғишмай ҳаракат қилишдан иборат умумий интилишини ифода этиб,

иккала герман давлатининг бири — Потсдам битими принципларини амалга оширган Германия Демократик Республикаси Европада хавфсизликни таъминлашга ва халқаро тинчликни мустаҳкамлашга самарали ёрдам бераётган бир пайтда ғарбий герман милитаризми Европада хавфсизликка таҳдид қилаётганлигини қайд қилиб,

дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида 1955 йил 14 майда Варшавада тузилган шартномалардан келиб чиқадиган мажбуриятларга қатъий риоя қилган ҳолда,

дўстлик, ўзаро ёрдам ва урушдан кейинги ҳамкорлик тўғрисида 1945 йил 21 апрелда Совет Иттифоқи билан Польша ўртасида тузилган ва ҳар иккала давлат ўртасидаги дўстона муносабатларни ривожлантиришда жуда катта роль ўйнаган шартнома Совет—Польша муносабатларини ривожлантиришдаги бой тажрибани, шунингдек жаҳонда рўй берган ўзгаришларни ҳисобга олиб, янгилик киритилишига муҳтож эканлигини эътиборга олиб,

ушбу Шартномани тузишга қарор қилдилар ва шу мақсадда қуйидагилар тўғрисида бамаслаҳат бир фикрга келдилар:

1-модда

Аҳдлашувчи олий томонлар социалистик интернационализм принципларига мувофиқ суратда абадий ва бузилмас дўстликни мустаҳкамлайверадилар, ҳар томонлама ҳамкорликни ривожлантираверадилар ва тенг ҳуқуқлилик, суверенитетни ҳурмат қилиш ва бошқа томоннинг ички ишларига аралашмаслик асосида ўзаро бир-бирларига ёрдам берадилар.

2-модда

Аҳдлашувчи олий томонлар ўзаро наф келтирадиган ва дўстона ёрдам принципига асосланган иқтисодий ва илмий-техника ҳамкорлигини ривожлантириб, кучайтираверадилар, шунингдек Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши доирасида кўп томонли ҳамкорликни амалга оширишда қатнашадилар.

3-модда

Аҳдлашувчи олий томонлар маданий алоқаларни кучайтирадилар ва хусусан маориф, фан, санъат, матбуот, радио, телевидение, кино, шунингдек физкультура соҳасида ўзаро алоқалар ва ҳамкорликни ривожлантирадилар.

4-модда

Аҳдлашувчи олий томонлар халқаро тинчлик ва хавфсизликни таъминлаш, ёппасига ва батамом қуролсизланишга эришиш ҳамда мустамлакачиликни узил-кесил тугатиш мақсадида бундан буён ҳам куч-ғайратларини сарф қиладилар. Шу муносабат билан аҳдлашувчи олий томонлар ана шу мақсадларни амалга ошириш учун куч-ғайрат сарфлашда бошқа давлатлар билан ҳамкорлик қиладилар.

5-модда

Аҳдлашувчи олий томонлар Европадаги муносабатларни тинч йўл билан ривожлантиришга доим интиладилар ва Польша Халқ Республикасининг Одер-Нейссе Лужицкий бўйлаб ўтган Давлат чегараларининг дахлсизлиги Европа хавфсизлигининг асосий омилларидан бири, деб яна таъкидлайдилар.

6-модда

Аҳдлашувчи олий томонлар Ғарбий Германиядаги милитаризм ва реваншчи кучлар томонидан ёки улар билан иттифоқ бўлиб ҳаракат қиладиган бошқа бирон давлат томонидан бўладиган агрессия таҳдидини йўқотиш мақсадида ўз ихтиёрларида бўлган ҳамма воситаларни биргаликда ишга соладилар.

7-модда

Аҳдлашувчи олий томонларнинг бирига бирон давлат ёки 6-моддада айтилган давлатлар группаси қуролли ҳужум қилган тақдирда, аҳдлашувчи олий томонларнинг иккинчиси Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Уставининг 51-моддасига мувофиқ, якка тартибда ёки коллектив суратда ўз-ўзини мудофаа қилиш ҳуқуқини амалга ошириб, унга ҳар жиҳатдан дарҳол ёрдам кўрсатади, шу жумладан ҳарбий ёрдам ҳам кўрсатади, шунингдек ўз ихтиёрида бўлган барча воситалар билан қўллаб-қувватлайди.

Аҳдлашувчи олий томонлар шу модданинг қарорларига мувофиқ кўрилган тадбирларни Хавфсизлик Кенгашига маълум қиладилар ва Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Уставининг тегишли қарорлари руҳида иш кўрадилар.

8-модда

Аҳдлашувчи олий томонлар ўзларига тааллуқли барча энг муҳим халқаро проблемалар юзасидан келишиб оладилар ва маслаҳатлашадилар.

9-модда

Бу Шартнома ратификация қилиниши керак ва ратификация ёрлиқлари яқин вақт ичида Москвада айирбошланган кундан бошлаб кучга киради.

Бу Шартнома 20 йиллик муддат билан тузилади ва аҳдлашувчи олий томонларнинг бири тегишли муддат ўтишидан ўн икки ой олдин хабар бериб, Шартномани бекор қилмаса, Шартноманинг муддати ҳар сафар ўз-ўзидан яна беш йилга узайтирилаверилади.

1965 йил 8 апрелда Варшавада ҳар бири рус ва поляк тилларида икки нусхада тузилди. Ҳар иккала текст ҳам бир хил кучга эга.

Совет Социалистик Республикалари
Иттифоқи Олий Совети
Президиумининг ваколати билан
Л. БРЕЖНЕВ
А. КОСИГИН

Польша Халқ Республикаси
Давлат кенгашининг ваколати билан
В. ГОМУЛКА
Ю. ЦИРАНКЕВИЧ.

(ТАСС).

Сўнгги соатда

ҚАРШИ, 10 апрель. (**«Совет Ўзбекистони» мухбиридан телефон орқали**). Қарши районидаги Энгельс номли колхоз аъзолари районда биринчи бўлиб чигит экишни тугалладилар. Минг гектар яхши ишланган ерларга чигит ташланди. Раим Раҳмонов, Бекмурод Зарипов, Амин Қодиров ўртоқлар бошлиқ бригадаларнинг далаларида чигит текис униб чиқди. Эртаиндин ғўзанинг дастлабки парвариши бошлаб юборилади.

●

МАШЪАЛ ХЎЖАЛИК— СИРДАРЁ РАЙОНИДАГИ «ЛЕНИНГРАД» КОЛХОЗИНИНГ ПАХТАКОРЛАРИ ЧИГИТ ЭКИШНИ РАЙОНДА БИРИНЧИ БЎЛИБ ТУГАЛЛАДИЛАР. 1800 ГЕКТАР МАЙДОНДА ЭКИШ 8 ИШ КУНИДА ТАМОМЛАНДИ.

ЭКИШНИ ҲАММАДАН ОЛДИН БОШЛАБ, БАРВАҚТ ТАМОМЛАГАН АБДУРАҲМОН ИСАЕВ, ЭРҒАШ ПИРИМҚУЛОВ ЎРТОҚЛАР БОШЛИҚ БРИГАДАЛАРДА ДАСТЛАБ ЭКИЛГАН ЧИГИТ УНИБ ЧИҚА БОШЛАДИ.

●

Орджоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозининг бригадири Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Анвар Эгамназаров бригадаси 170 гектар майдонга чигитни сифатли қилиб экиб бўлди. Шунингдек, бу ерда дон, беда, маккажўхори, эртаги сабзавот ва картошка экиш ҳам тугалланди.

●

Ленинободдаги А. С. Пушкин номли музикали драма театри қорақалпоқ драматурги Сапар Хожиниёзовнинг «Суймаганга суйканма» деган комедиясини кўрсатди. Томошабинлар феодал-бойларча сарқитларни танқид қилувчи, соф муҳаббатни, аёлларнинг маънавий гўзаллигини куйловчи бу пьесани самимий кутиб олдилар.

●

Ўзбекистон учувчилари янги ажойиб машиналар ола бошладилар. «АН-24» деб аталадиган бу самолётларнинг дастлабкилари Тошкентдан Фарғона ва Бухорога қатнай бошлади.

●

НЬЮ-ЙОРК, 10 апрель. (ТАСС). Америка алоқа йўлдоши «Эрли Берд»да ўрнатилган двигатель неча ердан юборилган команда билан ишга туширилди. Натижада бу йўлдош эллипс шаклидаги ўрталик орбитада деярли чамбар шаклидаги экваториал орбитага ўтди. Бу йўлдош ер атрофини 24 соат ичида айланиб чиқади. Шунинг учун ҳам у Атлантик океан тепасида экватор кенглигида доимий тураверади ва ундан Шимолий Америка билан Европа ўртасидаги телевизион, телефон, телетайп алоқалари линиялари учун ретранслятор тариқасида фойдаланилади.

СССР ПАРТИЯ-ҲУКУМАТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ МОСКВАГА ҚАЙТИБ КЕЛДИ

КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Л. И. Брежнев бошчилигидаги СССР партия-ҳукумат делегацияси 10 апрелда Варшавадан Москвага қайтиб келди.

Делегация составида — КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Ю. В. Андропов, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР мудофаа министрининг ўринбосари, Совет Иттифоқи Маршали Н. И. Крилов, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, Белоруссия ССР Министрлар Советининг Раиси Т. Я. Киселев, КПСС Марказий Ревизия комиссиясининг аъзоси, Украина Компартияси Киев область комитетининг биринчи секретари В. И. Дрозденколар бор. Делегация составида КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССРнинг Польша Халқ Республикасидаги элчиси А. Б. Аристов ҳам бор эди.

МУҲАММАД АЙЮБХОН ЎЗБЕКИСТОНДА

САМАРҚАНД, 10 апрель. (ЎзТАГ). Покистон президенти фельдмаршал Муҳаммад Айюбхон Ўзбекистон ҳаёти билан танишмоқда.

9 апрель куни кечқурун президент ва покистонлик бошқа меҳмонлар махсус поезд билан Тошкентдан Самарқандга жўнаб кетдилар. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Д. С. Полянский, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Р. Қурбонов, республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосари ва ташқи ишлар министри С. О. Азимов, СССР Ташқи ишлар министрлигининг Бош секретари Б. Ф. Подцероб, Совет Иттифоқининг Покистондаги элчиси А. Е. Нестеренко, СССР Ташқи ишлар министрлиги Жанубий Осиё бўлимининг мудири В. И. Лихачев президент билан бирга жўнаб кетдилар.

Покистонлик меҳмонлар эрталаб Самарқандга етиб келгач, шаҳарни, унинг Ўзбекистон халқларининг кўп асрлик бой маданиятини, уларнинг Осиёдаги бошқа мамлакатларнинг халқлари билан, жумладан Покистон халқлари билан тарихий алоқаларини ўзида акс эттирган архитектура иншоотларини кўздан кечирдилар.

Шаҳарни томоша қилиб бўлгач, меҳмонлар Бутуниттифоқ Қоракўлчилик илмий тадқиқот институтига бордилар.

●

ГУЛИСТОН, 10 апрель. (ЎзТАГ). Мирзачўл билан танишиш Жиззахдан бошланди. Жиззахда Мирзачўл қўриқ ерларини ўзлаштирувчилар ишлаб чиқариш базасининг энг йирик корхоналаридан бири — бинокорлик материаллари комбинати жойлашган. Ирригация ва совхозлар қурилиши Ўрта Осиё бош бошқармаси ҳамда «Голодностепстрой» раҳбарлари меҳмонларга қуйидагиларни маълум қилдилар. Ўзбекистонда янги ерларни ўзлаштириш соҳасидаги барча ишларнинг ўзига хос хусусияти шуки, бу ишлар техникадан кенг фойдаланилиб, комплекс асосда олиб борилмоқда. Йиғма уйларнинг деталлари, гидротехника иншоотларининг конструкциялари заводларда тайёрланмоқда. Покистон давлат арбоблари Жиззах комбинатида турли бинокорлик материалларини ишлаб чиқариш технологияси, шу жумладан икки қаватли уйлар учун керакли силикальцит блокларни ишлаб чиқариш технологияси билан танишдилар.

Меҳмонлар Мирзачўл бўйлаб қилган сафарларида Ўзбекистондаги ирригация қурилиши тўғрисида Жиззахда бошланган суҳбатни давом эттирдилар. Улар мирзачўлликлар тўплаган тажриба билан, жумладан суғориш техникаси, ерларнинг мелиорация ҳолатини яхшилаш методлари билан қизиқдилар.

Муҳаммад Айюбхон қўриқ ерлардаги бир қанча совхозларда бўлди. У далаларни суғоришнинг лоток системасини, қўриқ ерларни ўзлаштирувчиларнинг посёлкаларини кўздан кечирди, чигит экилишини кузатиб турди.

МУҲАММАД АЙЮБХОН ШАРАФИГА ҚАБУЛ МАРОСИМИ

Покистон президенти Муҳаммад Айюбхон ва унинг ҳамроҳлари республика бўйлаб қилган сафарларидан 10 апрель кечқурун Тошкентга қайтиб келишди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети Покистон президенти шарафига қабул маросими ўтказдилар. Қабул маросими самимий дўстона вазиятда ўтди. Қабул маросимида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Е. С. Насриддинова ва Муҳаммад Айюбхон нутқ сўзладилар. (ЎзТАГ).

МУҲАММАД Айюбхон Самарқанднинг диққатга сазовор жойлари билан танишмоқда.

В. Кожевников ва А. Стужин фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

НАВБАТ—ОЙГА!

> Сизларнинг кўпларингиз атмосферанинг ташқарисига қилинадиган саёҳат шоҳиди бўлишингизга ишонаман.
>
> К. Э. ЦИОЛКОВСКИЙ.

МАВРИТАНИЯДАН ХАТ

Валентина Николаева-Терешковага турли мамлакатлардан минглаб хат келади. Лекин Валентина Мавританиядан биринчи марта хат олиши. Бу хат почта орқали келган эмас, уни Москвага Мавритания ташқи ишлар министри жаноб Сиди Муҳамед Дейин олиб келди. У Мавританиянинг яхши ниятли миссиясига бошчилик қилиб, мамлакатимизга келган эди. Хатнинг автори Мавритания пойтахти — Нуакшот шаҳридаги хотин-қизлар коллежининг ўқитувчиси Маргарита Е. Маганьядир. Маргарита ўзи, ишлари ҳақида ҳикоя қилади, шунингдек ўз коллежида битирувчилар йиғилишида доклад қилганлиги тўғрисида ёзади. Бу докладида Маргарита Маганья: «... Сўнгги йилларда хотин-қизлар эришган муваффақиятларнинг энг улкани Совет Иттифоқининг вакили, жаҳонда биринчи космонавт аёл Валентина Николаева-Терешкованинг космосга қилган парвози бўлса керак» деди.

Ёш ўқитувчи ўзига ва ўқувчиларига космос қаҳрамонининг ҳаёти, «Восток-6» кемасининг тарихий парвози ҳақида ҳикоя қилувчи фотографиялар ва ҳужжатлар юборишни илтимос қилган.

«Ўқувчи қизларимиз сиз қила олган ишни билиб олсаларгина аёллар қандай ишларга қодир эканликларини тўла тушуниб олишларига аминман, — деб ёзади Маргарита. — Шунинг учун ҳам илтимосимни қондирсангиз, чексиз миннатдор бўлар эдим».

Валентина Николаева-Терешкова ўзига хат ёзадиган хотин-қизларнинг ҳаммасига жавоб бериши қийин бўлса ҳам, узоқ Нуакшот шаҳридаги қизга илиқ сўзлар билан дўстона хат йўллади. «Сизга шахсий ҳаётингизда бахт-саодат тилайман, шунингдек Мавританиядаги ҳамма аёлларга — опа-сингилларимга катта бахт тилайман», — дейилади унда.

Валя хат билан бирга нуакшотлик дугонасига ўзининг «Коинот — очиқ океан» китобини, шунингдек бир неча фотосуратини юборди.

Б. МЕЛИХОВ.

• • • • • • •

Совет фанининг байрами — Космонавтика куни арафасида шу йил апрелда Циолковскийнинг шаҳрига учувчи-космонавтлардан Павел Иванович Беляев, Алексей Архипович Леонов, Павел Романович Попович келдилар. Космонавтлар К. Э. Циолковскийнинг уй-музейда бўлдилар, Циолковский қабрига гулчамбар қўйдилар. Космонавтика кунига бағишланган тантанали йиғилишда ҳозир бўлдилар. Суратда: П. И. Беляев ва А. А. Леонов Циолковский ҳайкали олдида.

В. ЧЕРЕДИНЦЕВ фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

ИНСОН ВА КОСМОС

1965 йил ёзида Парижда иккинчи халқаро «Инсон космосда» симпозиуми ўтказилади. Олимларнинг бу анжуманида космик фазога учиш проблемалари кенг муҳокама қилинади.

Симпозиумда инсоннинг космик фазода ўзини қандай сезиши масалаларига кенг ўрин берилади. «Восход» космик кемаси учган даврда тўпланган маълумотлар анализ қилинади. Совет медиклари Ювеналий Волинкин ва Павел Васильев учиш даврида космонавтларда юз берган физиологик ҳолат тўғрисида сўзлаб берадилар. Ҳозиргача тўпланган маълумотлар шу нарсани кўрсатадики, ҳавосиз фазонинг инсон организмига таъсирини ўрганиш проблемалари бундан кейин ҳам космик медицина фанининг асосий проблемаларидан бири бўлиб қолаверади. Медицина фанлари доктори Пётр Исаков, медицина фанлари кандидати Владимир Попов ва техника фанлари кандидати Михаил Сильверстовнинг докладларида космик фазога учишнинг инсон организмига таъсири масалалари, бўшлиқ, босим таъсири атрофлича таҳлил этилади.

Биологлардан Григорий Воронин, Абрам Генин ва Анатолий Фокинларнинг докладлари космонавтларнинг учиш даврида овқатланишлари, иш режимларига бағишланган.

Космик кемаларнинг узоқ муддатда учиб юриши пайтида космонавтларнинг хавфсизлигини таъминлаш устида совет олимлари олиб бораётган илмий тадқиқотлар ҳам яхши натижалар бермоқда.

Симпозиумда инсоннинг космосга учиши билан боғлиқ бўлган бошқа проблемалар ҳам кенг муҳокама қилинади.

АПН.

ЯНГИ ПАРВОЗЛАР БЎСАҒАСИДА

Фан ва техниканинг турли соҳаларида иш олиб бораётган олимлар, инженерлар ва ишчиларнинг самарали меҳнати — табиатни инсон манфаатларига хизмат қилдиришда янги давр очди. Тарихда биринчи марта совет кишиси — космонавт-учувчи Алексей Леонов кемадан ташқарига чиқиб, космик фазога қадам қўйди.

Ҳозир ерликларни бошқа сайёраларга парвоз қилиш масалалари қизиқтирмоқда. Ойга учиш мумкинми? Бундай парвоз қачон амалга оширилади? Ернинг табиий йўлдоши ҳақида биз нималарни биламиз? Космосни ўзлаштириш бизга нималар беради? Бунга ўхшаш саволларни ҳозир жуда кўп эшитиш мумкин.

Космоснинг биринчи разведкачилари — Ернинг сунъий йўлдошлари ёрдамида олинган маълумотлар планетамиз ҳамда унинг атрофидаги космик фазо тўғрисидаги тасаввуримизни анча кенгайтирди. Улар ёрдамида Ернинг радиуси ҳамда континентлар ўртасидаги масофалар жуда аниқ ўлчанди.

Инсон фаолиятининг кўп турлари об-ҳаво билан узвий боғлиқдир. Ер шари миқёсида об-ҳавони олдиндан айтиб бериш яқин келажакда шундай йўлдошлар ёрдамида бажариладиган бўлиб қолади. Биз ёмғирларни қурғоқчилик районларига юбориш, туманларни тарқатиш, қолаверса, тайфунларнинг олдини олишни ўрганиб олсак, неча минглаб кишиларнинг ҳаётини сақлаб қолган, қишлоқ хўжалиги, қурилиш, транспорт ва халқ хўжалигининг бошқа соҳаларида улкан маблағларни тежаган бўлардик.

Ернинг ва бошқа сайёраларнинг пайдо бўлиш тарихини ўрганишни бизнинг қўшнимиз — Ойдан бошлаш мақсадга мувофиқдир. Ой — кичик осмон жисмидир. Қуёш Ойнинг сиртини Ерга қараганда кучлироқ ёритгани сабабли, у плюс 130 градусгача қизийди. Ой кундузи, тун билан алмашганида эса куни билан тўпланган иссиқ тарқалиб, қизиган қоялар минус 150 градусгача совийди. Ойнинг «иқлими»ни тасаввур қилиш учун Африканинг жазирама иссиғи ҳар ўн беш кунда Арктиканинг қаҳратон совуғи билан алмашиниб туришини кўз олдингизга келтирсангиз кифоя қилади.

Ойнинг сирти унча катта эмас. Иккала Америка континентларининг майдони 40 миллион квадрат километрдан сал ортиқроқ бўлган бир пайтда, Ойнинг майдони 36 миллион квадрат километрни ташкил этади. Ойнинг массаси Ер массасидан 82 марта кичик бўлганлиги сабабли, унинг сиртида оғирлик кучи ҳам унча катта эмас (тахминан Ердаги оғирлик кучининг олтидан бирига тенг). Ерда 70 килограмм вазнли киши Ойда атиги 11,6 килограмм бўлади. (Одамнинг мускул кучи сақланиб қолади, албатта).

Ой атмосфераси жуда сийрак бўлиб, Ер сатҳидан 500 километр баландликдаги атмосфера босимига мос келади.

Ердан Ойгача бўлган ўртача масофа 384.400 километр. «Волга» енгил машинаси соатига 100 километр тезлик билан бу масофани ярим йилда, «ТУ-104» реактив лайнери ярим ойда, соатига 28 минг километр тезлик билан учадиган «Восток» кемаси 12 соатда босиб ўта олади. Радиотўлқинлар учун эса атиги 1,28 секунд кифоя қилади. Ойнинг ажойиб хусусиятларидан яна бири шундаки, биз доим унинг фақат бизга қараган бир томонини кўра оламиз, холос.

Ой Ер атрофида айланаркан, Қуёш нурлари унинг сиртини турлича ёритади. Бошқача қилиб айтганда, Ойда ҳам кундузи кечаси билан алмашиниб туради. 2 ҳафта давом этган кундуздан кейин 2 ҳафтали тун бошланади.

Бизнинг давримизга келиб, космонавтика шундай истиқболга эга бўлдики, яқин йиллар ичида Ой билан Ер ўртасида пассажир ракеталар қатнови кундалик турмушимизнинг ажралмас бир қисми бўлиб қолади. Биз янги космик стартлар бўсағасида турибмиз. Эндиги навбат—Ойга!

Э. МУҲАММАДИЕВ, аспирант.

Халқ байрами

Совет Иттифоқида Ернинг биринчи сунъий йўлдоши орбитага чиққан кунда инсоният тарихида космос даври бошланди. Тарихда биринчи бўлиб ўзининг космос сафарини бошлаган мана шу «золдир» инсон космос ичкарисига кириб бораётганлигидан бутун дунё халқига дарак берди. Инсон космосга чиқадиган кун тез орада бошланди. Космонавт-учувчи Юрий Гагариннинг олдингилар қаторида биринчи бўлиб, «Восток» йўлдош кемасида парвоз қилганлиги шу қадар катта аҳамиятли воқеа бўлиб қолдики, шу туфайли бизнинг мамлакатимизда 12 апрель кунини Космонавтика куни деб эълон этишга қарор қилинди.

Совет халқи бу қувончли кунни тўртинчи марта нишонламоқда. Атиги тўртинчи марта, холос! Аммо шу қисқа вақт ичида нақадар тўлқинлантирувчи воқеалар бўлиб ўтди. Шундан бери совет лочинларидан 11 киши космосга чиқиб, қайтиб тушди. Бу йилги баҳор бошланиб улгурмасданоқ, Павел Беляев ва Алексей Леонов ичига тушган «Восход-2» космик кемаси фалакка кўтарилди.

Одамнинг тарихда биринчи бўлиб очиқ космосга чиққанлиги сингари мислсиз ажойиб воқеа 1965 йилги Космонавтика кунига хос бўлиб тушди. Бу воқеа дастлабки қарашда кўринганидан ҳам зиёдроқ зўр воқеалардан дарак беради. Бу воқеа шуни кўрсатдики, одам «ғалати дунёда» ишлаши мумкин экан. Бу «ғалати дунё»нинг қонунлари Ердаги қонунлардан жуда фарқ қилади. Коинотни ўзлаштиришда қўйилган бу янги қадамни тайёрлаган олимлар унинг амалга оширилганлигидан янги хулосалар чиқариб олдилар ва тадқиқотларни янада кенгайтириш имкониятлари борлигини аниқладилар. Космос даври билан бирга туғилган янги фан—биотехника фани космонавтиканинг мураккаблашиб бораётган тобора мароқли масалаларини ҳал қилиб бермоқда. Биз бу мақоламизда мазкур проблемалардан баъзилари тўғрисида мутахассисларнинг фикрларини баён қилиб ўтамиз.

КОИНОТ БАҒРИГА ЧИҚҚАНДА...

«Восход-2» космик кемасининг мислсиз парвози космик фазони ўзлаштириш тарихида янги саҳифа очди. Космос таъсиридан ҳимоя қилувчи кема кабинасидаги одам унинг ичидан чиқиб биринчи марта Коинот билан бетма-бет учрашди. Кемадан мана шундай сиртга чиқиш зарур эди. Чунки кема кабинасидан сиртга чиқмай туриб бошқа планеталарга қўниш мумкин эмас. Учиб бораётган космик кемани кўздан кечириш ва унинг юзасида ўрнатилган ускуналарни ремонт қилиш сингари ишларни кема кабинасидан сиртга чиқмай туриб бажариш мумкин эмаслиги тўғрисида гапириб ўтирмасак ҳам бўлади. Бинобарин, космик кемалар ҳар қанча мукаммал бўлса ҳам, бу кемаларда ҳар қандай мураккаб автоматик аппаратлар ўрнатилган бўлса ҳам, аммо одам шахсан «аралашмаса», космосни ўзлаштиришни бундан буён давом эттириб бўлмайди.

«Восход-2» космик кемаси экипажининг аъзоси Алексей Архипович Леонов жуда мураккаб топшириқни зўр маҳорат билан бажарди. Гап шундаки, космик фазода бўлиш ва ҳеч бир таличиққа эга бўлмай ҳаракат қилиш, ҳаракатларни координациялашга, ориентир топиш қобилиятига ва вазнсизлик шароитида муайян ҳаракатлар қилишга нисбатан ўзининг махсус талабларини қўяди. Бундан ташқари, космик кема сиртида, одам учун фавқулодда бўлган, ҳаёт учун кўпгина хавф-хатарлар туғдириши мумкин бўлган муҳитда биринчи қадам қўйиш катта шахсий мардликни, дадилликни талаб қиладиган ишдир.

Одамнинг космосга чиқиши техникавий ва медицина-биология жиҳатидан жуда жиддий тайёргарлик кўришни талаб қилди. Бу ишнинг мураккаблиги шундаки, ер устида бўлган вақтда узоқ давом этадиган вазнсизлик ҳолатини вужудга келтириш ҳозирча мумкин эмас. Шу сабабли одамнинг космосга чиқиши учун қилинадиган тайёргарлик шу чиқишнинг айрим деталларини, усулларини машқ қилиб, камолга етказишдан иборат бўлиши лозим эди. Мана шу деталлар фақат космосдагина бир бутун қилиб бирлаштирилиши мумкин эди.

Шуни уқтириб ўтмоқчимизки, экипаж пухта, аниқ ишлаганлиги туфайлигина А. А. Леоновнинг космик фазога чиқиши муваффақиятли бўлди. Кема командири П. И. Беляев томонидан А. Леоновнинг космосга чиқишига қилиниб турган раҳбарлик, берилиб турган ёрдам ва унинг хавфсизлиги таъминланганлиги, шунингдек космик кемани Ерга тушираётган пайтда уни қўлда бошқариш вақтида қилинган аниқ ҳаракатлар бутун парвознинг муваффақият қозонишини таъминлади.

Космонавтларни космоснинг ҳалокатли таъсиридан скафандр ҳимоя қилиб турди. Бу скафандр ичида яшаш учун зарур шароит вужудга келтирилган эди.

Барометр босими анча пасайиб кетган шароитдаги, айниқса вакуумдаги (ҳавосиз бўшлиқдаги) одамнинг нафас олмоғи учун унинг танаси теварагида муайян босим вужудга келтириш, уни шахсий герметик кабина деса бўладиган скафандр ичида жойлаштириб қўйиш зарур. Бутун тана теварагида босим вужудга келтиришнинг зарур бўлиб қолганлигига сабаб нима, деган савол туғилиши табиий. Бундай қилиш кийимнинг (скафандрнинг) конструкциясини анча мураккаблаштириб юборади-ку. Унинг ичида ҳаракат қилишни қийинлаштириб юборади-ку. Шлёмнинг ичига соф кислород юбориб туришнинг ўзи кифоя қилмасмикан, шундай қилинганида қонни кислородга тўйдириб туриш мумкин бўлиб қолади-ку, одам баданидаги тўқималарда оксидланиш нормал ўта беради-ку.

Масалан, авиацияда кислород бериб турадиган асбобларнинг турли типлари яратилган ва қўлланилмоқда. Шундай асбоблар ёрдами билан инсон нафас олаётган ҳавога зарур миқдорда кислород қўшиб туриш ёки ҳавони соф кислород билан тўла равишда алмаштириш мумкин.

Бироқ, 13 километр чамаси баландликда одам ҳатто, соф кислород билан нафас олган тақдирда ҳам кислород етишмай қолиб ҳалок бўлади. Қон кислородга етарли даражада тўйиб туриши учун ўпка ичида бу кислород муайян босим остида туриши лозим экан. Шундагина кислороднинг қонга тўғри ўтиб ва айланиб туриши таъминланади.

13 километр чамаси баландликда барометрик босим, бинобарин эса ўпка ичидаги кислород босими ҳам шу қадар кам бўладики, бунинг натижасида қон кислородга етарли равишда тўя олмайди. Ўпкага кислородни босим остида бериб туриш мумкин, лекин бу босимнинг миқдори ўпка тўқимасининг мустаҳкамлиги билан чекланган бўлади. Барометрик босим 27 миллиметрга тушиб қолган чоғда (19.200 минг метр баландликда шундай бўлади), температура Цельсий билан 37 градус бўлганида ҳам сув қайнаб кетади. Тахминан шундай баландликда қон ҳам қайнаб кетади. Бинобарин, мана шундай баландликларда паст босимдан ҳимоя қилинмаган тўқималардаги суюқлик қайнай беради, чунки бадан температураси Цельсий билан 37 градусдан ошмайди.

Одамнинг ўзида ҳам ҳатто, шундай тажриба қилиб кўрилди. Бундай тажриба вақтида фақат одамнинг қўли вакуумнинг таъсирига дуч келтирилди. Орадан бир оз вақт ўтгач, суякларнинг ҳажми тез кўпайганлиги, яъни қайнаш содир бўлганлиги қайд қилинди. Бироқ, одамнинг қўлини махсус қўлқоплар ёрдамида ҳимоя қилиниши биланоқ, қайнаш тўхтаб қолди. Шундай қилиб, бутун бадан теварагида маълум босим вужудга келтириш вакуум шароитида одамнинг ҳаёт кечиришини таъминлайдиган бирдан-бир имконият яратиб беради.

Бир неча қатлам махсус тўқимадан тайёрланган скафандр одамни кислород етишмаслигидан ҳимоя қилиш билан бирга одам организмини тегишли равишда иссиқликдан ҳимоя қилишни ҳам таъминлайди. Хуллас, скафандр ёрдами билан одам учун нормал яшаш муҳити вужудга келтирилди.

Космонавт-учувчи А. А. Леонов «Восход-2» кемасидан чиқишда шлюздан фойдаланди. Кабинанинг герметиклигини йўқотиб, люкни очиб тўппа-тўғри космосга чиқилса бўлмасмиди? Шундай қилиш мумкин-у, лекин бу — рационал иш бўлмайди, чунки бундай ҳолда бутун кабинанинг ичида вакуум ҳосил бўлади, бундай ҳолда космонавт кабинанинг ичига қайтиб киргандан кейин кабинанинг ичида яна анча миқдорда ҳаво ҳосил қилишга тўғри келади. Шу сабабли кемадан чиқмоқ учун кичикроқ шлюздан фойдаланишга тўғри келди. Бундай қилишнинг аҳамияти шунинг учун ҳам каттаки, келгусида планеталараро космик кемаларнинг ичи етарли равишда кенгайтирилган бўлиши турган гап.

Хуллас, совет конструкторлари одамнинг космик фазода мустақил яшашини таъминлайдиган жуда мураккаб кийим яратиб бердилар. Лекин бу — космосга чиқиладиган скафандрнинг биринчи модели, холос. Бу соҳада қилинадиган ишлар ҳали кўп.

Келгусида нималар бўлишини бир хаёл қилиб кўрайлик. Одам Марсга учиб бораётир, деб тасаввур қилайлик. Ердан учиб Марсга етиш учун уч йилча вақт керак бўлади. Бундай учиш шароитида космонавтнинг космосга чиқиши—масалан, кемани кўздан кечирмоқ ёки бир оз ремонт ишларини бажармоқ учун очиқ космосга чиқиши зарур бўлиб қолиши табиийдир. Одам кабинанинг ичида турганида унинг эгнида одатдаги енгил кийим бўлади. У, космосга чиқиш олдидан махсус скафандр кийиб олади. Скафандр етарли равишда енгил бўлиши, у осонлик билан ва тез кийиладиган ҳамда ечиладиган бўлиши лозим. Бундай скафандр вазнсизлик шароитида импульс ҳаракатни ва шу кабиларни вужудга келтирадиган махсус моторлар билан ускуналаниб қўйилса керак. Ҳозирча бу нарсани хаёл қилиш мумкин, холос. Лекин фан қўйган вазифалар, кўпгина принципиал масалалар ҳозирнинг ўзидаёқ муваффақиятли ҳал этилмоқда. Совет космонавт-учувчилари П. И. Беляев ва А. А. Леоновнинг ажойиб парвози инсон космоснинг тобора тўла ҳуқуқли хўжайини бўлиб қолаётганлигини кўрсатди.

1965 йил 18 мартда совет ва жаҳон фани одамнинг космик фазони ўзлаштириши соҳасида олға томон жуда муҳим қадам қўйди, космоснинг яна бир тўсиғини енгиб ўтди.

Н. ГУРОВСКИЙ, Медицина фанлари кандидати.

ФАЗОНИ ЗАБТ ЭТИШНИНГ УЛКАН ОДИМЛАРИ

Учирилган вақти	Кема	Космонавт	Мамлакат	Ер атрофидан неча марта айланиб ўтгани	Парвоз муддати	Парвоз масофаси
1961 йил 12 апрель	«Восток»	Ю. А. Гагарин	СССР	1	1,8 соат	41 минг км.
1961 йил 6 август	«Восток-2»	Г. С. Титов	СССР	17	25,3 соат	700 минг км.
1962 йил 20 февраль	«Френдшип-7»	Ж. Гленн	АҚШ	3	4,9 соат	125 минг км.
1962 йил 24 май	«Аврора-7»	С. Карпентер	АҚШ	3	5 соат	125 минг км.
1962 йил 11 август	«Восток-3»	А. Г. Николаев	СССР	64	95 соат	2,6 млн. км.
1962 йил 12 август	«Восток-4»	П. Р. Попович («Восток-3» билан биргаликдаги парвозда)	СССР	48	71 соат	2 млн. км.
1962 йил 3 октябрь	«Сигма-7»	У. Ширра	АҚШ	6	9,2 соат	250 минг км.
1963 йил 15 май	«Фейт-7»	Г. Купер	АҚШ	22	34 соат	950 минг км.
1963 йил 14 июнь	«Восток-5»	В. Ф. Биковский	СССР	81	119 соат	3,3 млн. км.
1963 йил 16 июнь	«Восток-6»	В. В. Терешкова («Восток-5» билан биргаликдаги парвозда)	СССР	48	71 соат	2 млн. км.
1964 йил 12 октябрь	«Восход-1»	В. М. Комаров, К. П. Феоктистов, Б. Б. Егоров.	СССР	16	24 соат	700 минг км.
1965 йил 18 март	«Восход-2»	П. И. Беляев, А. А. Леонов.	СССР	17	26 соат	720 минг км. (Тарихда биринчи бўлиб А. Леонов фазода кемадан ташқарига чиқди)
1965 йил 23 март	«Жеминай-3»	Виржил Грисс, Жон Янг.	АҚШ	3	4,54 соат	76 минг мил.

РАССОМ БЛОКНОТИДАН

А. Холиқов ишлаган расмлар.

КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАРГА ДАВЛАТ КРЕДИТИ

СЎМНИНГ ҚАДРИ

СССР Давлат банки правлениесининг раиси

А. А. ПОСКОНОВ билан суҳбат

Совет кишилари КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қишлоқ хўжалигини янада юксалтиришга қаратилган қарорларини зўр мамнуният билан кутиб олдилар. Белгиланган программани амалга оширишда Давлат банки кредитлари катта аҳамиятга эга. Колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришини ривожлантириш, уларнинг асосий фондларини вужудга келтириш ва кенгайтириш учун кредитлар берилади.

ТАСС мухбири В. Беляев СССР Давлат банки правлениесининг раиси А. А. Поскоповга мурожаат қилиб, қишлоқ хўжалик артеллари ва совхозларни маблағ билан таъминлашга тааллуқли бир қанча саволларга жавоб беришни сўради.

— Ҳозирги пайтда давлат колхозларга қай тариқа молиявий ёрдам кўрсатмоқда?

— Янги беш йиллик планга мувофиқ давлат ва колхозлар мамлакатнинг қишлоқ хўжалигига 71 миллиард сўм сарф қилишлари керак. Бу жуда катта маблағ. Урушдан кейинги ўн тўққиз йил мобайнида қишлоқ хўжалигига қарийб шунча маблағ ажратилган эди.

Давлат колхозларга доим маблағ билан катта ёрдам бериб келмоқда, жумладан, узоқ муддатли ва қисқа муддатли кредитлар бериш йўли билан ёрдам кўрсатмоқда. Бу йил етти миллиард сўмдан кўпроқ шундай кредитлар бериш мўлжалланди.

Колхозларнинг ишлаб чиқариш харажатлари учун ўз маблағлари етишмаётган пайтларда Давлат банки шу мақсадда уларга қисқа муддатли кредитлар беради. Колхозлар контрактация шартномалари бўйича маҳсулот тайёрловчи ташкилотларга Давлат банки томонидан бериладиган кредит ҳисобига ана шу ташкилотлардан пул авансларини олишлари ҳам мумкин. Авансniнг миқдори колхоз экономикасининг аҳволига боғлиқ бўлиб, шартномага мувофиқ давлатга сотиладиган маҳсулот қийматининг 30 процентидан тортиб 40 процентигача қилиб белгиланди. Колхозлар бу авансларнинг талайгина қисмини, шунингдек пул тушумларининг анчагина қисмини колхозчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш учун сарф қиладилар.

Колхозлар қисқа муддатли кредитлардан электр энергияси ҳақини тўлаш, ёнилғи, машина мойи ва бошқа материалларни, навдор уруғлар, минерал ўғитларни, хуллас, ишлаб чиқаришни ривожлантириш учун зарур бўлган ҳамма нарсаларни сотиб олиш учун фойдаланадилар. Кўклам дала ишларини ва ҳосил йўрим-йиғимини яхши ўтказиш учун минерал ўғитлар, нефть маҳсулотларини сотиб олиш, техника ремонтининг ҳақини тўлаш ва бошқа зарур ишлаб чиқариш харажатлари учун кредитлар кўп хўжаликларга енгил шартлар билан берилади.

Қишлоқ хўжалик артеллари ўтган йили 4706 миллион сўмлик кредит ва пул авансларини олган эди. Бу — колхозларнинг маҳсулот етиштириш учун бир йилда қиладиган харажатларининг 38 процентини ташкил этади. Шундай қилиб, мамлакатимизда деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларининг учдан бир қисмидан кўпроғи давлат сўмининг актив иштироки билан етиштирилмоқда. Йилнинг биринчи ярмида бериладиган кредитлар жуда катта аҳамиятга эга. Колхозлар йилнинг биринчи ярмида ишлаб чиқариш харажатларининг ўртача ҳисобда 80 процентини ва шу жумладан колхозчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш учун бўладиган харажатларни кредитлар ҳисобига қоплайдилар.

Қишлоқларда қурилиш ишлари қизиб кетди. Колхозлар шу мақсадда ўзларининг бўлинмас фондларидан кўп маблағ сарф қилмоқдалар. Бундан ташқари, давлат уларга узоқ муддатли кредитлар бериб, пул билан катта ёрдам кўрсатмоқда. Ўтган йили қишлоқ хўжалик артелларининг капитал сарфларида бу кредитлар 32 процентни ташкил этди, яъни етти йиллик бошидагига нисбатан анча кўпроқ бўлди. Колхозлар давлатдан олинган маблағларнинг ярмидан кўпроғини ишлаб чиқариш бинолари қуриш учун сарф қилдилар. Қурилиш учун кредитлар иншоотнинг тўла қиймати миқдорида берилади, меҳнат ҳақи ҳам шу ҳисобга киради. Хўжалик маблағларга вақтинча муҳтож бўлиб қолган тақдирда яна қўшимча равишда қисқа муддатли кредит ҳам олиши мумкин.

Давлатнинг қишлоққа берадиган молиявий ёрдамидан мақсад колхозларда капитал қурилишни кенг ривожлантиришдир. Шу мақсадда аввалги ўн беш йил ўрнига йигирма йиллик муддатгача кредит берилади. Колхозлар узоқ муддатли молиявий ёрдамдан фойдаланиш учун йилига 0,75 процент тўлайдилар. Жаҳон практикасида бундай енгил шартлар билан бошқа ҳеч қайси мамлакатда кредит берилмаётган бўлса керак.

Аммо, шуни ҳам айтмоқ керакки, хўжаликларнинг ҳаммаси ҳам давлатнинг молиявий ёрдамидан моҳирлик билан фойдаланмоқдалар, деб бўлмайди. Бир қанча жойларда техника-иқтисодий жиҳатдан етарли даражада асослаб берилмагани ҳолда, қурилиш ишлари бошлаб юборилади. Колхозларда ҳозирча унча зарур бўлмаган иншоотлар ҳам қурилмоқда. Қишлоқ хўжалик органлари эса асосий фондларнинг ишга туширилишини суст назорат қилмоқдалар. Давлат банки муассасалари ҳам маблағлардан қандай фойдаланаётганлигини ҳали етарли даражада кузатиб турмаётирлар.

Колхозлар техника сотиб олиш учун узоқ муддатли кредитларнинг 40,6 процентини сарф қилмоқдалар. Аввалари бу кредитлар беш йилга берилган бўлса, ҳозир саккиз йиллик муддат билан берилади. Кўчат ва ток ўтказиш, кўчатзорлар вужудга келтириш учун колхозларга кредит бериш муддатлари узайтирилди. Мамлакатимизда мутахассислар учун жамоат уй-жой бинолари қураётган колхозларга узоқ муддатли кредит берилмоқда. Колхозлараро қурилиш ташкилотларининг моддий-техника базасини вужудга келтириш ва кенгайтириш учун банкларнинг бу ташкилотларга бераётган кредити тобора ортмоқда.

Колхозларнинг кўпчилиги молиявий ёрдамдан моҳирлик билан фойдаланмоқда, Давлат банкига бўлган қарзларини ўз вақтида узмоқда. Колхозларнинг, хусусан иқтисодий жиҳатдан камқувват бўлган, давлатдан кўпроқ қарздор бўлиб, ўзларининг хўжалик фаолиятида қийинчилик кўрган колхозларнинг молиявий аҳволини енгиллаштириш учун КПСС Марказий Комитетининг Пленуми уларга молиявий жиҳатдан бир қанча имтиёзлар беришни зарур деб топди. Бундай колхозларнинг нормал ишлаши учун имконият яратиб бериш мақсадида уларнинг зиммаларида қолган қарзларнинг талайгина қисми (илгари олинган кредитлар бўйича) улардан соқит қилинади. Шу муносабат билан бўшаб қолган маблағлардан колхозлар ўз хўжалигини ривожлантириш, моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, жамоат фондларини тўлдириб туриш ва колхозчиларнинг меҳнатига тўланадиган ҳақни кўпайтириш учун фойдалана оладилар.

— Колхозларга ва қишлоқ аҳолисига молиявий ёрдам қандай амалга оширилмоқда?

— Давлат банкининг совхоз ишлаб чиқаришига бераётган кредитлари етти йилликнинг бошидан буён тўрт баравардан зиёд ортди ва 1964 йил 1 июлгача 4,4 миллиард сўмга етди. Бу маблағлардан минерал ўғитлар, нефть маҳсулотлари, запас қисмларнинг ҳақини тўлаш, навдор уруғларни айирбошлаш учун бўладиган харажатларни, экиш, ҳосилни йиғиштириб олиш ва чорва моллар ҳамда паррандаларни боқиш учун зарур бўлган бошқа материалларни сотиб олиш учун фойдаланилади.

Совхозлар деҳқончилик ва чорвачиликдаги пландан ташқари харажатлар учун, ишлаб чиқаришни механизациялаштириш ва кенгайтириш учун ҳам кредит оладилар. Бу эса уларнинг қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ва чорвачилик маҳсулдорлигини кўпайтириш учун қўшимча тадбирларни амалга оширишлари, маҳсулотни қайта ишлаш пунктларини, консерва, виночилик корхоналарини ва омборларни қуришларига имконият яратиб беради.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада юксалтириш соҳасидаги зарур тадбирларни кўриш билан бир қаторда, совхозларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга ҳам катта эътибор берилади. 1966—1970 йилларда 71 миллиард сўм миқдоридаги капитал маблағларнинг 41 миллиард сўмини ишлаб чиқариш иншоотлари қуриш, давлат корхоналари ва қишлоқ хўжалик ташкилотлари бўйича техника сотиб олиш учун, шу жумладан 21 миллиард сўмни қурилиш-монтаж ишларига ажратиш кўзда тутилди. Бундан ташқари, қишлоқларда уй-жой ва маданий-маиший объектлар қурилишига анча кўп капитал маблағ ажратилади.

Давлат банки уй-жой биноларини қуриш ва чорва моллар сотиб олишда қишлоқ аҳолисига тобора кўп ёрдам беради. Бу чора қишлоқ меҳнаткашларининг моддий-маиший шароитини яхшилайди ва пировардида хўжаликларнинг экономикасини мустаҳкамлайди. Давлат банки етти йиллик бошидан буён уй-жой қуриш учун қишлоқ аҳолисига олти юз миллион сўмдан кўпроқ узоқ муддатли кредитлар берди. Давлат банки колхозчиларга (маҳаллий шароитга қараб) 700 сўмдан тортиб 1500 сўмгача кредитлар беради. Бу қарзлар етти йил ичида узилиши керак.

Давлат ўз рўзғорида боқиш учун чорва мол сотиб олишга қарор берган колхозчилар, шаҳар ва қишлоқ ишчилари, хизматчиларига молиявий ёрдам бермоқда. Сигир сотиб олиш учун 300 сўмгача қарз берилади. Кредитнинг муддати беш йил бўлиб, иккинчи йилдан бошлаб қарзни уза бошлаш керак. Бузоқ сотиб олиш учун 150 сўмгача қарз берилади ва бу қарз беш йил ичида узилади. Карзни учинчи йилдан бошлаб тўлаб бориш мумкин.

Якка тартибда уй-жой қуриш ва сигирлар ҳамда бузоқлар сотиб олиш учун қарз олувчига ишлаб турган жойида кредитлар берилади. Бундай тартиб колхозлар, корхоналар ва ташкилотларнинг Давлат банки кредит ёрдамидан яхши ишлаётган колхозчиларни, ишчи ва хизматчиларни рағбатлантириш чораларидан бири сифатида фойдаланишларига ёрдам беради.

СССР Давлат банки, — деди ўртоқ Посконов, — КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қарорларига мувофиқ, колхоз ва совхозларга кредит — ҳисоб-китоб хизмати системасини такомиллаштирмоқда, контрактация шартномаларига мувофиқ аванс бериш практикасини яхшиламоқда, капитал маблағ сарфлаш, шунингдек ишлаб чиқариш харажатлари учун колхоз ва совхозларга кредит бериладиган объектларни кўпайтирмоқда, Давлат банки муассасаларининг иқтисодий ишлари даражасини оширмоқда ва банк йўли билан контроль қилишни кучайтирмоқда.

Давлат банки эндиликда совхозларга бевосита кредит бераётгани каби, мамлакатнинг турли зоналаридаги бир қанча колхозларга ҳам бевосита кредит беришни тажриба қилиб кўриш, кредит берган вақтда яхши ва ёмон ишлаётган хўжаликларга алоҳида-алоҳида ёндошиш ниятидадир. СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги ва Молия министрлиги билан биргаликда совхоз ва колхозларда хўжалик ҳисобини тўла жорий қилиш тадбирлари ишлаб чиқилмоқда.

Совет кишилари, деди А. А. Посконов сўзининг охирида, КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қарорларини бажариш учун зўр ташаббус ва ғайрат билан ишга киришдилар. Ана шу буюк тадбирларни амалга оширишда Давлат банки ва унинг муассасалари ҳам ўз ҳиссаларини қўшадилар. (...)

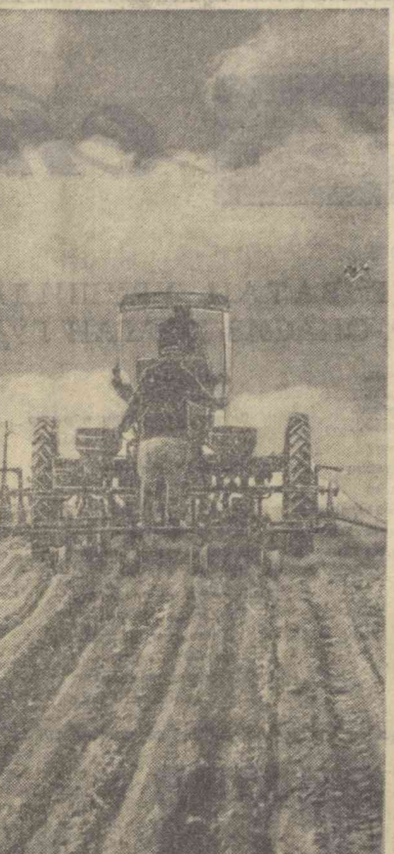

Янгийўл районидаги «Халқобод» комбинатининг Т. Абдуллаев бошлиқ звеносида чигит юксак агротехника қоидалари асосида сифатли экиляпти. Механизатор Икром Маманиёзов ҳар куни 6-7 гектар ерга «оқ олтин» уруғи ташлаяпти. Суратда: чигит экиш пайти.

А. Тўраев фотоси.

ЯНГИ СУВ ОМБОРИ

Фарғона областининг «Сўх» совхозига яқин жойда янги сув омбори қуриш мўлжалланмоқда. Тажрибали геолог А. Комаров бошчилигидаги қидирувчилар группаси аъзолари махсус станоклар ёрдамида тупроқнинг тузилиши ва таркибини ўрганишяпти.

Сув омборининг чуқурлиги 40-50 метр бўлиб, унда 300-400 миллион кубометр ҳажмда сув сақлаш мумкин бўлади. Бу иншоот қуриб бўлингач, Фарғона областининг 22 минг гектарга яқин, Ўш областининг Боткен районидаги 10 минг гектардан ортиқ ерларини ўзлаштиришга имкон туғилади.

Т. СОЛИЕВ.

ЭРТАГА ТОШКЕНТДА «УЗБЕКБИРЛАШУВ» СОВЕТИНИНГ ЙИҒИЛИШИ ОЧИЛАДИ

ДАЛАДА САВДО

КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми қишлоқ хўжалигини ривожлантириш перспективаларини белгилаб берди. Бу Пленум қарорнинг нечоғли тез амалга оширилиши совет савдоси ходимларига ҳам тааллуқлидир. Чунки, қишлоқ аҳолисига маданий-маиший хизматни, жумладан савдо хизматини яхшиламай туриб, меҳнатда юксак унумдорликка эришиш қийин.

Шунинг учун ҳам матлубот кооперацияси ходимлари қишлоқда савдо маданиятини юксалтириш, колхоз ва совхозлардаги меҳнаткашларга кенг истеъмол моллари етказиб бериш ҳақида кун сайин қайғурмоқдалар Наманган районлараро улгуржи савдо базасининг ходимлари ҳам Пленум қарорларидан илҳомланиб, меҳнаткашларга энг яхши товарларни етказиб бериш учун курашмоқдалар. Айниқса, қишлоқ магазинларига юбориладиган молларнинг хилини кўпайтириш, уларнинг сифати яхши бўлишига эришишни асосий вазифа қилиб қўймоқдамиз. Савдо соҳасида энг прогрессив усуллардан фойдаланиш зўр аҳамиятга эга. Буни кўзда тутиб, илғор кооператив ташкилотларининг тажрибалари асосида база адресига келтирилаётган молларни бевосита савдо тармоқларига юборяпмиз. Ҳозир биз 63 савдо тармоғига молларни худди шу усулда етказиб беряпмиз. Яқин орада бошқа савдо тармоқларига хизмат қилишни ҳам шундай усулга кўчирамиз. Янги усул товарларнинг скла[...]ларда узоқ туриб қолишига барҳа[...] беради. Бундан ташқари, товар обор[...]ти планлари дуруст бажарилляпт[...] Шу йилнинг биринчи квартали м[...]байнида планларни бажармаётга[...] савдо тармоқлари қарийб уч бар[...]варга камайди. Шунингдек, янг[...] усул келтирилаётган молларнин[...] меҳнаткашлар томонидан тез исте[...] мол қилинишига имкон беряпт[...] Чунончи, Уйчи матлубот жамият[...] складларида товарларнинг тури[...] қолиши нормадагидан 140 минг сў[...]га камайди.

Савдо ходимлари қишлоқ меҳна[...]кашларининг талаб ва эҳтиёжлари[...]ни яхши ўрганиб боришги лозим. Бу[...]сиз савдо маданиятини ошириб бў[...]майди. Шу кунларда база ходимла[...]ри кўкламги экиш кампанияси да[...]рида дала меҳнаткашларига энг за[...]рур бўлган товарларни кўпроқ етка[...]зиб бериш учун ҳаракат қилмоқда[...]лар. Шунингдек, қурт боқиш даври[...] келганини ҳисобга олиб, биз қиш[...]лоқларга кўплаб кўмир, чўян печка[...] ва бошқа нарсалар юборяпмиз. Ба[...]за ходимлари матлубот кооперацияс[...] ходимларининг социалистик мусо[...]бақасига қўшилиб, ўз зиммаларига[...] олган мажбуриятларини бажариш[...] учун куч-ғайратларини аямай иш[...]ламоқдалар.

Ҳ. ХУЖАЕВА,
Андижон область матлубот жамиятининг Наманган районлараро базаси директори.

ҒИЛДИРАКЛИ МАГАЗИН

Чиройли расмлар билан безатилган ҳаворанг автомашина қишлоқ марказига кириб келади. Болалар, катталар унинг атрофини ўраб олишди.

— Магазинчимиз келди.

— Аҳмаджон, салом, бизга нима олиб келдингиз?

— Истаган нарсангиз бор! — дейди машина кабинасидан сакраб тушган ўрта ёшлардаги киши.

Машина атрофи гавжум бўлди. Қизғин савдо бошланди. Аҳмаджон Ғаффоровни Самарқанд область, Иштихон районидаги кишилар жуда ҳурмат қилишади. Чунки ишчан савдо ходими аҳолига яхши маданий савдо хизмати кўрсатиш учун бутун куч-ғайратини бағишлаган. Уни райондаги гоҳ «Коммунист», гоҳ «Партия XXII съезди» ва «Гулистон» колхозларида учратасиз. Гоҳ эса унинг автодўкони «Москва», Карл Маркс номли қишлоқ хўжалик артелларига боради. У қаерда бўлмасин қишлоқ меҳнаткашларига турли-туман моллар сотиш билан бирга уларнинг талаб-истакларини махсус дафтарга ёзиб олади. Буларни ўз вақтида бажариш учун елиб-югуради.

А. Ғаффоров савдо соҳасида ишлагандан буён ойлик ва квартал планларини бажариб келмоқда. Чунончи, шу йилнинг ўтган уч ойи мобайнида ҳам пландан ташқари аҳолига 6000 сўмдан ортиқроқ мол сотилди.

— Кишилар қанча кўп мол сотиб олсалар мен шунчалик қувонаман, — дейди илғор кооператор, — чунки бу халқимизнинг фаровонлиги ошаётганлигини кўрсатади.

Оқдарё матлубот жамияти коллективи А. Ғаффоров каби ишчан савдо ходимлари билан фахрланади.

А. ТИШЧЕНКО,
Самарқанд область матлубот союзи ташкилий инструктор бўлимининг бошлиғи.

ҚАРДОШ МАМЛАКАТЛАРДА

«ОДРА 1003» ИМТИҲОН ТОПШИРДИ

ВАРШАВА. Вроцлавдаги электрон асбоблар заводи «Одра 1003» такомиллаштирилган янги электрон ҳисоблаш машинасини кўплаб ишлаб чиқара бошлади. Унча катта бўлмаган бу машина лойиҳа-конструкторлик ишларидагина эмас, ишлаб чиқаришда технология жараёнларини бошқаришда, йирик маъмурий муассасаларда ҳисоб-китоб ишларини олиб боришда ишлатилади.

КАТТА ХИМИЯ

БЕРЛИН. Германия Демократик Республикасининг химия саноатида 270 минг ишчи, инженер ва техник меҳнат қилмоқда.

Химия маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми жиҳатидан республика жаҳонда еттинчи ўринда, аҳоли жон бошига химия маҳсулотлари ишлаб чиқариш бўйича иккинчи ўринда туради. Фақат ўтган йилнинг ўзида 20 та янги корхона фойдаланишга топширилди. Германия Демократик Республикаси химия заводларининг маҳсулотлари 60 мамлакатга юборилмоқда. 1970 йилга қадар республика халқ хўжалигининг бу етакчи тармоғида маҳсулот ишлаб чиқаришни икки баравар кўпайтириш кўзда тутилаётир.

ВЕНГРИЯНИНГ ПЎЛАТ МАГИСТРАЛЛАРИДА

БУДАПЕШТ. Халқ Венгриясида темир йўл транспортини модернизациялаш ишлари кучайтириб юборилди. Бу соҳада социалистик мамлакатлар катта ёрдам кўрсатмоқда. Республика Совет Иттифоқидан 52 та тепловоз олади. Польша, Чехословакия, Югославия ва Румыния 3 мингга яқин товар ва пассажир вагонлари тайёрлаб беради.

Татабанья — Орословань йўли электрлаштирилди. Шарқий Венгрияда Мишкольц — Ньиредьхаза магистралини электрлаштириш тугалланмоқда. Диспетчер бошқаруви ва станцион системалар автоматлаштирилмоқда, электроника ва телевидение кенг жорий этилмоқда, бу эса ҳаракат хавфсизлигини анча яхшилайди.

ЙИГИРМАНЧИ БАҲОР

ПРАГА. Урта Словакия областининг шаҳар ва қишлоқлари Совет Армияси томонидан озод қилинганлигининг йигирманчи баҳорини байрам қилмоқда. Урушга қадар бу область мамлакатнинг энг қашшоқ ва қолоқ районларидан бири эди.

Ҳозир Урта Словакия мамлакатнинг энг кучли ривожланган индустриал районларидан бирига айланган. 1949 йилдан буён бу ерда саноат ишлаб чиқариши ҳажми етти баравардан зиёдроқ кўпайди. 86 саноат корхонаси қурилиб, энг янги техника билан жиҳозланди. Уларнинг орасида алюминий ишлаб чиқарадиган завод, Бризнодаги моторсозлик заводи, Истепнедаги металл ишлаш заводи бор.

Ваг дарёсида гидроэлектростанциялар каскади вужудга келди. Словакияда энг йирик Орава сув омбори қурилди, Липтов Мари яқинида янги гидроиншоот қурилмоқда.

РУМИНИЯНИНГ ЯНГИ ПОРТИ

БУХАРЕСТ. Констанцада янги денгиз порти қурилиши қизғин бормоқда. Қурилиш битказилгандан сўнг Констанца портининг кемаларни ўтказиш қуввати ҳозиргидан уч баравар кўпаяди.

Янги портнинг майдони 523 гектардир. Денгиз томондан уни 2.554 метр узунликдаги тўғон ҳимоя қилиб туради. Тўғон қуриш учун 8 миллион тоннага яқин тош ва ҳар бири 20 тонна келадиган 19 мингта бетон блоки керак бўлади.

(АПН).

«БАҲОР» ОРАНДА КОНЦЕРТ БЕРМОҚДА

ЖАЗОИР, 9 апрель. (ТАСС). Жазоирга борган Узбекистон ССР Давлат халқ рақс ансамбли — «Баҳор» неча Орандаги шаҳар театрида концерт қўйиб берди. Жуда кўп томошабинлар концертни маъқуллаб кутиб олдилар. Ансамбль 9 ва 10 апрель кунлари Оранда яна концерт беради, сўнгра Жазоир бўйлаб сафарини давом эттиради.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

9 апрелда Тошкент область партия комитетининг пленуми бўлди. Пленум қатнашчилари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XIII пленумининг «Турмуш маданиятини ошириш, ўтмиш сарқитларини тугатиш — меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашнинг муҳим шарти» тўғрисидаги қарорини бажариш юзасидан Октябрь ва Юқори Чирчиқ район партия ташкилотлари амалга ошираётган тадбирлар тўғрисидаги масалани муҳокама қилдилар.

Пленумда Октябрь район партия комитетининг биринчи секретари Т. С. Содиқов ва Юқори Чирчиқ район партия комитетининг биринчи секретари И. И. Ладушкин доклад қилдилар.

ЮБИЛЕЙ ОЛДИ КЕЧАЛАРИ

Шу йил 14 апрелда Тошкентда драматург ва ёзувчи Назир Сафаровнинг 60 ёшга тўлиши ва ижодий фаолиятининг 40 йиллиги муносабати билан юбилей тантанаси ўтказилади.

Андижон педагогика институти биносида бўлиб ўтган учрашувда Ўзбекистон ёзувчилар союзининг секретари Ҳамид Ғулом ўзбек ёзувчиларининг қизғин саломини орденли Андижон меҳнаткашларига етказди.

Филология фанлари кандидати Т. Собиров қалам соҳибларининг шу жумладан, Назир Сафаровнинг ижодий йўли ва самарали меҳнати ҳақида сўзлаб берди.

Шаҳарда бошланган ижодий кечалар қишлоқларда давом этди. Областнинг Избоскан районидаги Охунбобоев номли колхоз қишлоғида бўлган адабий кечада колхоз раиси ўртоқ Ш. Сайфуддинов ўзбек ёзувчиларини қизғин табриклайди.

Шу колхозда механик-ҳайдовчи бўлиб ишлаган, ҳозир эса Охунбобоев қишлоқ Советининг раиси, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Улфатхон Бўтаева ёзувчи билан китобхонларнинг бу учрашувида ўзининг ва дугоналарининг пахтачиликка ва айниқса машинада пахта теришга бўлган ҳавасини ҳикоя қилиб берди. Бу қалам соҳибларига катта тема эди.

Охунбобоев номли колхоз аъзоларининг умумий йиғилиши Назир Сафаровни колхознинг фахрий аъзолигига қабул қилди. Ёзувчи Катта Фарғона канали бўйидаги бу ажойиб колхоз кишилари ҳақида асар ёзишга ваъда қилди.

Ҳар бир учрашув меҳнаткашларнинг адабиётга бўлган катта қизиқиш ва ихлосининг ёрқин намойишига айланди.

Наманагандаги педагогика институтида ҳам ўқитувчилар ва студентлар ўзбек ёзувчиларини самимий кутиб олдилар.

Адабий кечада студентлардан Одил Носиров, Қозоқжон Раҳмонов, Раҳима Аҳмаджоновалар ўқиган янги асарлари ҳақида сўзлаб, ёзувчилардан совет студентлари ҳақида янги асарлар ёзишни илтимос қилдилар.

Наманган шойи тўқув фабрикаси клубида бўлган учрашувни шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Т. Рўзибоев очиб, етти йилликнинг сўнгги йилида шаҳар меҳнаткашлари қилаётган ишлар ҳақида сўзлаб берди.

Муяссар Қурбонова, Мўмин Саримсоқов, Озодахон Абдуқодирова, фабрика директори Ҳ. Мақсудхонов ўртоқлар учрашувга келган ёзувчиларга ташаккур айтиш билан бирга уларни ишчилар ҳаётидан асарлар ёзишга чақирдилар.

Адабий кечаларда Н. Сафаров учрашувга келган китоб мухлисларига ташаккур айтди.

Ю. ҲАМДАМ.

ПЛАНЕТАМИЗДА

АДОЛАТЛИ КУРАШ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАНМОҚДА

ОСИЁ ВА АФРИКА МАМЛАКАТЛАРИ БИРДАМЛИГИ СОВЕТ КОМИТЕТИНИНГ БАЁНОТИ

Америка империалистларининг Вьетнам халқига қарши олиб бораётган кураши кучайиб, кенгайиб кетаётганлиги муносабати билан Жанубий Вьетнамни озод қилиш Миллий фронти Марказий Комитетининг баёноти совет матбуотида эълон қилинди. Бу баёнотда Жанубий Вьетнам халқи Америка империализмининг агрессиясига қарши курашга қатъий бел боғлаганлиги айтилади. Жаҳон халқлари Жанубий Вьетнам ватанпарварларининг кураши билан халқаро бирдамликни кучайтирсинлар, унга ҳар тарафлама кўмак ва мадад берсинлар, деб даъват қилинади.

Жанубий Вьетнамни озод қилиш Миллий фронти Марказий Комитетининг баёнотини совет халқи қизғин маъқуллади ва қўллаб-қувватлади. Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги Совет комитети Миллий озодлик фронтининг Америка империалистларидан:

— Жанубий Вьетнамдаги интервенцияни ва Шимолий Вьетнамга қарши агрессияни тўхтатинглар;

— Ўз қўшинларингизни ва малайларингизнинг қўшинларини Жанубий Вьетнамдан олиб чиқиб кетинглар, қуролларни олиб чиқиб кетинглар, ҳарбий базаларингизни йўқотинглар, — деб қилган талабларини қатъиян қўллаб-қувватлайди.

Вьетнам халқи ўзининг ички масалаларини ўзи ва фақат ўзи ҳал қилишга ҳақлидир, бу эса 1954 йилги Женева битимларига ҳам мос бўлиб тушади.

Социалистик мамлакатларнинг халқлари, бутун прогрессив инсоният Вьетнам халқининг тарафидадир.

Совет Иттифоқи халқлари Вьетнам халқининг адолатли озодлик курашини тўла-тўкис қўллаб-қўлтиқлайди.

Вьетнам халқига ёрдам бериш юзасидан Коммунистик партия ва Совет ҳукумати амалга ошираётган чораларни Совет Иттифоқи меҳнаткашлари қизғин маъқулламоқдалар.

Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги Совет комитети яна бир марта қатъий қилиб шуни айтадики, совет кишилари Вьетнам халқининг Америка империалистларига қарши олиб бораётган адолатли курашини қўллаб-қувватлаб келдилар, қўллаб-қувватламоқдалар ва бундан буён ҳам қўллаб-қувватлай берадилар, унга ҳар тарафлама ёрдам бериб келдилар ва ёрдам бераверадилар. Комитет миллий фронтнинг: қуролли душманга қарши олиб бораётган курашимизда ҳар қандай ёрдамни, шу жумладан қурол-яроғлар билан кўрсатиладиган ёрдамни ҳам олишга ҳақлимиз, деган баёнотини қувватлайди.

— Бирдамлик Совет комитетига совет граждanларидан келаётган мактубларда, улар Вьетнам халқининг Америка агрессиясига қарши курашида кўнгилли равишда қатнашишга тайёр эканликларини билдирмоқдалар. Комитет совет кишиларининг олижаноб ҳис-туйғулар билан қилаётган бундай интилишларига тўла равишда қўшилади. Башарти зарур бўлиб қолса, совет кўнгиллилари ўзларининг интернационал бурчларини бажарадилар ва вьетнамлик қардошлари билан бир сафда туриб умумий душманга қарши жанг қиладилар, бу хусусда ҳеч кимда шубҳа туғилмаслиги керак.

Биз халқлар озодлиги ва мустақиллиги идеалларини қадрловчи барча кишиларга мурожаат қилиб, уларни вьетнам халқининг кураши билан бирдамликнинг яхлит халқаро фронтини мустаҳкамлашга даъват қиламиз.

Яшасин совет ва вьетнам халқларининг бузилмас жанговор қардошларча бирдамлиги!

Америка империалистлари Вьетнамдан йўқолсин!

Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги совет комитети.

Хўжайинлар қасос олишяпти

КАПИТАЛ ВА ИНСОН ТАҚДИРИ

Америка Қўшма Штатларининг сиёсий доираларида бир вақтлар Уильям Мэрленд тўғрисида кўп гапиришарди. Бўлмаса-чи, ажойиб адвокат, ёш ва ғайратли Мэрленд 34 ёшида Ғарбий Виргиния штатига губернатор қилиб сайланган эди. Штатнинг бутун тарихида у энг ёш губернатор эди. Ҳатто унинг фамилияси сенаторликка сайланувчилар рўйхатига ҳам киритилган эди... Лекин буларнинг ҳаммаси ўн йил олдин бўлган...

«Катта умид бағишловчи» бу сиёсий арбобга нима бўлди?

Ёш адвокат губернаторликка сайлангандан сўнг ишга жуда берилиб кетди. У ўз штатидаги ирқий тўсиқларни бартараф қилиш юзасидан бир қатор тадбирларни амалга оширмоқчи бўлди. Буларнинг ҳаммаси, турган гап, штатнинг амалдаги хўжайинлари — йирик капитал вакилларининг норозилигига сабаб бўлди. Мэрленднинг қарори билан Ғарбий Виргинияда интеграция (оқ ва қора танлиларнинг бирга ўқитилиши) ўтказилгандан сўнг «ишчан» губернаторга «чинакам демократия» қандай бўлишини ўргатиб қўйишди. Олдин Мэрлендга дўқ-пўписаларга тўла хатларни ёғдириб юборишди, бу хатларда губернаторни «қизил» деб аташди. Ниҳоят бевосита тазйиқ натижасида Мэрленд истефо беришга мажбур бўлди.

Ўшандан буён унинг номи матбуот саҳифаларида кўринмай қолди. Яқинда Чикагодаги газеталардан бирининг репортёри Уильям Мэрлендни қидириб топди. Собиқ губернатор, қобилиятли адвокат ҳозир... такси шофери бўлиб ишлаяпти.

Б. АЛЕКСЕЕВ.

11 АПРЕЛЬ, 1965 ЙИЛ № 84 (13.040).

БУЮК ҒАЛАБАНИНГ 20 ЙИЛЛИГИГА

СЎНМАС У КУНЛАР ШУҲРАТИ

Сен етим эмассан

УЛУҒ Ватан уруши йилларида Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Ватанимизнинг фронтга қурол-аслаҳа етказиб берувчи қудратли арсеналларидан бири эди. Шу билан бирга довюрак фарзандларини муқаддас юртимизни фашизм асоратидан озод қилишга отлантирди, айни замонда ўзининг сахий сийнасига уруш туфайли ота-оналаридан жудо бўлган гўдакларни ҳам қабул қилиб олди. Мамлакатимизнинг душман вақтинча босиб олган территорияларидан эвакуация қилинган эллик мингдан зиёд етим-есир болаларга бош пана берди қуёшли республикамиз.

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи Анастасия Ильинична Авдеева уруш даврларида Тошкентда ташкил топган Марказий болалар эвакуация пунктининг бошлиғи лавозимида ишлаган. Қуйида биз ўртоқ Авдееванинг бундан қарийб чорак аср муқаддам содир бўлган воқеалар ҳақидаги хотираларини, шунингдек А. И. Авдеева номига эвакуация пунктида ва турли болалар уйларида тарбияланган йигит-қизлар, уларнинг ота-оналари ва қариндош-уруғларидан келган миннатдорчилик хатларидан намуналар босдик.

УЛУҒ ВАТАН УРУШИДА ОТА-ОНАСИЗ ҚОЛГАН ГЎДАКЛАРГА

Ғафур ҒУЛОМ.

Сен етим эмассан,
Тинчлан, жигарим,
Қуёшдай меҳрибон
Ватанинг — онанг,
Заминдай вазмину
Меҳнаткаш, мушфиқ
Истаган нарсангни
тайёрлагувчи
Халқ бор — отанг бор.
Чўчима, жигарим,
Уз уйингдасан,
Бу ерда
на ғурбат,
на офат,
на ғам.
Бунда бор:
ҳарорат,
муҳаббат,
шафқат.
Ва меҳнат нонини кўрамиз
баҳам.

Сен етим эмассан,
Ухла, жигарим.
Бу ерда музлаган
Аждар ҳалқумли
Ваҳшат тўпларининг
Қаҳқаҳаси йўқ.
Бу ерда — одамзод
шаклида юрган
лаънати девларнинг
манфур, юқумли,
мараз намойиши
тополмас ҳуқуқ.
Улуғ жанг кунидир,
Жангки, беомон.
Лашкар деган ахир
Бехатар бўлмас.
Отанг ўлган бўлса
Қайғурма, қўзим,
Кўзим усти
Миннатинг бошимга дурра,
Шу соғлом ҳавода
Саломат — омон.
Хўрсинмай, эркинлаб
Ола бер нафас.
Эй улуғ наслимнинг
Юраги, жони,
Кипригингга илинмас
Йиғидан зарра.
Сен етим эмассан,
Ухла, жигарим.

Элда баҳор, дилларда баҳор, хонадонларда баҳор.
Жангу жадалнинг даҳшатли йилларида ўн тўртта етим қолган болани тарбиялаган тошкентлик темирчи Шоаҳмад Шомаҳмудовнинг кенг хонадонида ҳам баҳор нафаси кезиб юрибди. Шоаҳмад ота билан Баҳри опа жажжи раҳносанинг нафис ўйинларидан беҳад мамнун.

А. Палехов фотолари.

ТАБАССУМ

А. И. АВДЕЕВА,
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи

◆ ◆

Нақадар сахий, нақадар оромбахш Ўзбекистон қуёши! Бу илиқ қуёш ота-онасидан жудо бўлган қанчадан-қанча норасидаларни ўзининг илиқ меҳридан баҳраманд этди.

Манфур Гитлер тиш-тирноғигача қуролланган лашкарларини урушга ташлаб, тинч ҳаёт кечираётган Европа мамлакатларини топтай бошлаганида ҳамма халқлар саросимага тушиб қолди. Фашист қўшинлари ҳеч қандай тўсқинликсиз, бир мамлакат кетидан иккинчи мамлакатни эгаллайверди. Бу «ютуқ»лардан қутурган ефрейтор тажовузкорона Совет Иттифоқига бостириб кирди. Фашист босқинчилари дахлсиз она-тупроғимизни топтаб, йўлида дуч келган мавжудоту ҳайвонотни ер билан яксон қилиб, мамлакатимизга бостириб келаверди. Эркпарвар халқимизни тез орада тиз чўктириб қуймоқчи бўлди.

Севимли Ватанимизнинг юраги Москвадан улуғ Ленин партиясининг: «Ҳамма фронтга! Ҳамма нарса фронт учун!» — деган чақириғи баралла янгради. Бу чақириққа бепоён Ватанимиздаги барча халқлар якдиллик билан, лаббай, деб жавоб қилдилар. Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам биринчилар қатори бу чақириққа жавобан севимли она-Ватанни ёвуз душмандан озод қилиш иштиёқида бир тан-бир жон бўлиб, Улуғ Ватан урушига отландилар. Республикамиз ўзининг энг яхши фарзандларини армияга йўллади. Энг улкан завод ва фабрикаларнинг коллективи фронт шарафига меҳнат вахтасида туриб ишлади ва фронт эҳтиёжлари учун керакли қурол-аслаҳа ва ўқ-дори етказиб берди. Фронтдан эса мамлакатнинг узоқ ичкариси — қуёшли Ўзбекистонга эвакуация қилинган хотин-қизлар, қариялар, норасида гўдаклар тушган эшелонлар кела бошлади. Азоб-уқубатларда қийналган болалар тушган эшелонларнинг гўё кети йўқдек...

Тошкентда шошилинч равишда ташкил этилган эвакуация пункти ёш болаларни қабул қилиб ола бошлади. Бу пункт айни пайтда уруш туфайли севимли волидасидан, меҳрибон отасидан жудо бўлган болаларнинг ота-онаварини, ака-опаларини ахтариб топиб бериш билан ҳам шуғулланди. Балоғатга етган болаларни меҳнат қучоғига узатиш билан бирга Тошкентга келган эшелонларни ҳисобга олиб борди. Шуниси қувончлики, пунктимиз ходимлари вақтни аямай, кеча-ни-кеча, кундузни-кундуз демай меҳнат қилдилар.

Ана шу даҳшатли кунларнинг тафсилотлари хотирамда абадий қолган. Ҳозир бир воқеани эслаяпман.

Кабинетимда ўтирардим. Қош қорайган. Ҳаммаёқда сукунат. Кун бўйи содир бўлган воқеаларни хаёл экранидан бирма-бир ўтказиб, таҳлил қилишга ҳеч ким халақит бермайди. Дафъатан йўлакда шарпа эшитилиб қолди. Бошимни кўтариб қарасам, остонада қўғирчоқ кўтарган сулувгина бир ёш жувон турибди. У жовдираб турган қуралай кўзларини хонанинг у ёғидан-бу ёғига югуртди-да, менга қадади. Кўриниб турибдики, аёл алланарсадан чуқур ҳаяжонга тушган. Таажжубимни дарҳол сезган жувон истиҳола билан қўғирчоқни кўксига тортди-да:

— Бутун оиламдан қолган нарса шу, — деди йиғламсираб. — Эрим фронтда... Тирикмикан?.. Онам вафот этди. Женечкани олиб кетишди... Унинг мана шу севимли қўғирчоғи қолди, холос... — Аёл даструмолини кўзига тутиб юм-юм йиғлай бошлади.

— Жажжигинам Женя Мигиревани ахтаряпман. Уни Нальчикдан Тошкентга юборишганларини биламан... Менинг Женечкам қаерда, билмайсизми?

Докадек оқариб кетган бечора она менинг олдимда кўз ёши тўкиб турарди. Ҳамон қўғирчоқни бағрига босарди. Уни кўриб раҳмим келди, лекин ҳақиқатни айтишга тўғри келди.

— Женя Мигирева деган қиз бизнинг эвакуация пунктимиздан ўтмаган, — дедим.

Жувон қўлидаги қўғирчоқни беихтиёр қўлидан чиқариб юбориб, ҳўнграб йиғлаганича курсига ўзини ташлади. Бир лаҳза ўтиргач, енгил тортиб, ўзининг аянчли аҳволини гапириб берди.

— Минг тўққиз юз қирқ биринчи йил июль ойида эримни Москвага чақирдилар. Мен унга эргашиб бордим, Женяни эса бувисиникида қолдирдик. Кейинчалик фронт йўналиши Шимолий Кавказ томон бурилди. Немисларни қувиб чиқаришгач, мен уйимга ошиқдим... Нальчикда қизимни Тошкентга болалар уйи билан олиб кетишганини айтдилар.

— Эртага халқ маорифи комиссарлигига бориб кўрайлик-чи, — дедим. — Эҳтимол, қизингиз ҳақида бирон маълумот олармиз...

Эртасига эрталаб комиссарликка бордик. Халқ маорифи комиссарининг ўринбосари Евгения Валериановна Рачинская Мигиреванинг ҳаяжонли ҳикоясига диққат билан қулоқ солди, сўнг эвакуация қилинганларга ёрдам бериш республика комиссиясининг секретарини чақиртириб, йўқолган қиз ҳақидаги маълумотларни аниқлашни топширди. Она бир оз қаддини ростлаб олгач, тинчланди. Бироқ Женя ҳақида бирон қониқарли маълумот топилмагач, яна тарвузи қўлтиғидан тушди.

Ақл-ҳушини йўқотган онага қандай қилсам фойдам тегар экан, деган жумбоқ хаёлимни чулғарди. Бирдан ярқ этиб хаёлга кутилмаган фикр келди:

— Эшелон келган йўлдан қидириб кўринг-чи. Демоқчиманки, Нальчикдан Красноводскка, у ердан Тошкентгача суриштириб кўрсангиз.

Мигирева сал тетиклангандай бўлди. Эртаси куни биз унга билет олиб бериб, поездга кузатиб қўйдик.

Орадан уч ҳафта ўтди. Кунлардан бирида кабинетимга кириб у ерда мени кутиб турган Мигиревани учратдим. Диванда ўтирган аёлнинг тиззасида чиройлигина қўғирчоқни бағрига босиб олган жажжигина қизча ўтирарди. Иккаласининг ҳам юзида табассум.

Мигирева берган маслаҳатим учун самимий ташаккур изҳор этди.

— Касал бўлиб қолган Женяни Красноводскда поезддан тушириб, касалхонага жойлаштирганликларини айтишди. Бахтимга қўлинг дард кўрмагур шифокорлар қизимни фалокатдан сақлаб қолишибди. Аммо қизчам шу қадар заифлашиб қолган эдики, фақат уй шароитида даволаш керак эди. Худди шу кезда урушдан ярадор майор Шегенов келиб қолади. Яккаю ягона қизи вафот этганидан кейин ғам-ғуссадан ўзини қаерга қўйишини билмай юрган экан. Шунда бош врач:

— Юринг, қизингизга ўхшаган қуралай кўз, жингалак соч қизчани кўрсатаман, — дебди. — Айни муддао: унга ҳозир оила шароити даркор.

Бирпасдан кейин майор Женянинг кровати ёнида турарди. Қизчанинг оппоқ юзига, қундуз сочларига суқланиб нигоҳ ташлар экан, қизчанинг ориққина қўлидан ўпди-да, бош врачга:

— Бу қизчани уйимга олиб кетиб, ўзимнинг нури-дийдамдан ҳам зиёдроқ тарбия қиламан, — дебди майор...

Мигирева жимиб қолди. Чуқур хўрсиниб олгач, қизини кўксига тортиб, пешанасидан ўпди.

— Шундай қилиб. Женям қадрдон шаҳримиз немис-фашист босқинчиларидан озод қилингач, ҳамшаҳримиз майорнинг хонадонига бориб қолибди. Худди ўша ердан топдим дўмбоғимни. Бу ерга эса Москвага бориш учун пропуска расмийлаштириш учун келдик. Урушда ярадор бўлган отаси Москвадаги госпиталлардан бирида ётибди. Эртага ҳарбий комиссариатга бораман. Сўнгра сизникига ҳам кириб ўтаман. Поездга чиқиб олишимизга кўмаклашиб қўярсиз деяман. Наҳотки, ғам-ғуссаларим ниҳоясига етган бўлса? Ишонгим келмайдия.

— Энг муҳими — биргамиз, — дедим аёлга далда бериб, — Совет ҳукумати, меҳрибон халқимиз қизингизнинг ҳаётини асраб қолишди. Бу ёғи яхши бўлади! Кузатишга келганда, ташвишланманг, кузатиб қўямиз.

Эвакуация пунктида Мигиревага керакли ҳужжатларни ҳарбий комиссариатдан, паспорт бўлимидан расмийлаштириб олишга кўмаклашдик-да, қизини йўлда керак бўладиган озиқ-овқатлар билан таъминлаб, кузатиб қўйдик.

Мана мен вагон олдида турибман. Вагон деразасидан менга икки жуфт бахтиёр кўз боқади. Она ва қизнинг кўзлари чақнайди, юзларида табассум.

— Раҳмат! — деди бахтиёр она. — Меҳрибонлигингиз учун катта раҳмат!

Ҳаяжонимни яширишга ҳаракат қилиб:

— Оқ йўл, саломат бўлинглар! — дейман уларга қўл силтаб.

Лаънати уруш туфайли одамлар не-не уқубатларни бошдан кечирмади, у даҳшатларнинг такрорланмаслиги учун ҳам тинчлик учун курашайлик, дўстлар!

МИННАТДОРЧИЛИК САТРЛАРИ

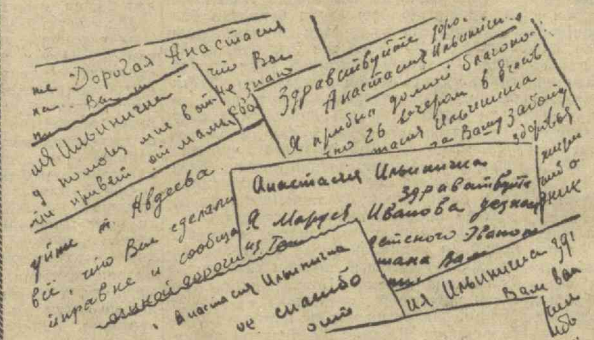

Раҳмат, азизлар

Ассалому алайкум, Анастасия Ильинична, Мария Яковлевна, Дуся, Вера Георгиевна, Паша, Женя, Клавдия Ильинична ва бошқа таниш-билишларимиз! Саломдан сўнг етиб равшан бўлсинким, Москвага эсон-омон етиб олдик. Шуни ҳам айтиш керакки, сафаримиз анча қийин бўлди. Чунки сизларникида бўлганим ҳақида справка ёздириб олмаган эканман. Унинг устига чақириқнома талаб қилишди. Яна бирон кишини жўнатмоқчи бўлсаларингиз, албатта чақириқнома сўранглар, биргина пропуска кифоя қилмас экан.

Захарованы кутиб олдик. Унинг қандай меҳрибон ота-оналари, қариндошлари бор эканлигини билсангиз эди. Амакиси профессор, отаси, барча оила аъзолари хизматчилар экан.

Анастасия Ильинична, бугун яъни 29 сентябрь кундуз соат 3 да етиб келдик, ҳозир Ленинград вокзалидаги оналар ва болалар хонасида турибмиз. Бугуноқ Ленинградга поезд жўнаркан, аммо жой йўқ, навбатдаги поезд билан кетамиз. Қилган меҳнатларингиз учун, диққат-эътиборингиз, меҳрибонлигингиз учун сизга ташаккур. Сиҳат-саломат бўлишингизни тилайман.

Бугун Москва метросига тушдим. Мендан ҳамма ходимларга салом денг. Бизни поездга кузатиб қўйишдан бош тортгани учун Женянинг қулоғини чўзиб қўйинг.

Эвакуация қилинган болаларга нисбатан кўрсатган эътиборингиз учун раҳмат.

Сизни ўпиб қоламиз:
Шура, Лёня, Гоша, Витя.

* * *

Шура Минаева 16 ёшга кирганида Новгороддан 1941 йили Сталинградга, ўша йилнинг қишида эса Тошкентга жўнатилган эди. Шура пунктимизга йўлда қийналгани натижасида чарчаган ҳолда совуқ уриб кетаёзган 3 та укасини етаклаб келди.

1944 йил Шура Минаева отасини топиб олди, ундан чақириқнома олгач, укаларини олиб жонажон шаҳрига жўнаб кетди. Биринчи болалар уйида тарбиячи Захарова Москвадаги қариндошлариникига Шура Минаева билан бирга кетди.

Хаёлим сенда

Салом, нури-дийдам, ўғилгинам. Мен соғ-саломатман, сенга ҳам шуни тилайман. Ўғлим, сен мендан хафасан, лекин мен сенга доимо хат ёзиб турибман. Болагинам, қачон келасан? Мен асло тинчлана олмайман, ҳамон хаёлим сенда. Чақириқнома олиш кетидан юрибман, шу ойда беришни ваъда қилишяпти. Балким, чақириқномани кутиб ўтирмай, тезроқ ўзинг кела қоларсан. Куни тун сенинг ҳажрингда дод-фарёд қиламан, ўзимни қўйгани жой тополмайман. Илтимос қил, балким сенга рухсат беришар... Худо кўрсатмасин, йиғлайвериб кўзларим кўр бўлиб қолиши мумкин. Эски жойимда ишлаяпман. Киевда турмуш яхши, ҳамма нарса арзон. Немислар даврида қийин эди...

Ўғилгинам, бугун сенга 200 сўм пул юбордим. Оз бўлса ҳам кўп ўрнида кўргин. Келишингда ҳужжатларингни ола келгин. Йўлда ўзингга эҳтиёт бўл. Бошлиқларингга раҳмат айтгин. Мендан тарбиячиларингга, ҳамма-ҳаммага салом. Хатни тугатаман.

Хайр.

Бу хатни онаси ўзининг бахти — ўғилчасига ёзди.

1944 йил, 8 июль.

* * *

Бу хатнинг муаллифи украин аёли эди. Чақириқномани кутиб турмай Ваня Толкачни онасининг бағрига жўнатдик.

* * *

Ассалому алайкум, қадрдоним! Мен уйимизга эсон-омон 26-куни соат 8 да етиб келдим. Анастасия Ильинична, катта ёрдам кўрсатиб, уйимга келиб олишимга кўмаклашганингиз учун Сиздан миннатдорман. Сизга умрбод сиҳат-саломатлик тилайман. Женя, Шура ва бошқа ходимларга оташин салом дегайсиз. Онамдан Сизга қизғин салом. Онам, Сиздан менинг тўғримда қилган ғамхўрликларингиз ва меҳрибонлигингиз учун беҳад хурсанд.

ТОЛКАЧ Ваня.

* * *

Ваня Толкач 13 ёшида 1941 йил болалар уйи билан Киевдан эвакуация қилинган. Тошкентдаги 13-болалар уйига юборилган. Қизил Армия Киевни немис-фашист босқинчиларидан озод қилгач, бола қадрдон шаҳрида яшовчи онасига хат ёзди. Ваня пунктга кириб, онасидан келган хатни бизга кўрсатди. Унинг Киевга кетиши учун тегишли ҳужжатлар расмийлаштирилди.

Соғиниш саломи

Салом, қадрли Анастасия Ильинична!

Анастасия Ильинична, Сиз менинг ҳужжатларимни жўнатганингиз ҳақида ёзяпсиз, лекин мен уларни олганим йўқ. Нима дейишимни ҳам билмайман. Сиздан хат олдим. Бунинг учун миннатдорман. Анастасия Ильинична, ҳужжатимни қандай қилиб топиб олишим мумкин, ёзиб юборсангиз. Сизларни, болалар уйини жуда-жуда соғиндим. Болалар уйидан хат олмаяпман. Лекин жуда кўп ёзиб тураман. Раиса Марковна келиб турадими? Мабодо, келиб турган бўлса, унга айтинг: хат ёзиб турсин. Аҳволларингиз қалай? Ўзгариш борми ёки ҳамма нарса эскичами. Менинг аҳволим яхши. Қорним тўқ, эгним бут. Мевалар йўқлигини ҳисобга олмаганда ҳамма нарса бор. Хайр.

Собиқ талабангиз:

Берта КАНДЕЛЬ.

* * *

15 яшар Берта Кандель 1942 йили Одессадан эвакуация қилинган. Эвакуация пунктимиз орқали Уртаовулдаги 2-болалар уйига жойлаштирилган эди.

Бертанинг отаси подполковник Кандель 1944 йили фронтда қаҳрамонона ҳалок бўлган. Берта Архангельск область Котлас шаҳрида яшовчи амакисидан хат олиб, уникига кетган. Берта тез-тез хат ёзиб туради.

Юрак сўзлари

Менинг жўнаб кетишим учун қўлингиздан келган барча ёрдамларни аямаганингиз учун раҳмат. Сизга хабар қиламанки, 11 сутка давом этган узоқ йўлдан сўнг 1943 йил 25 ноябрь куни эрталаб соат 11 да эсон-омон Менгерга етиб келдим. Бир оз ҳордиқ чиқариб олганимдан кейин йўлда олган таассуротларимни, бу ердаги аҳволимни Сизга ёзиб юбораман. Ҳозирча жуда чарчаганман. Ҳозирча хайр.

К. ТРИЗНА.

* * *

Тарбиячи С. А. ГУРЕВИЧГА

Янги 1944 йилда сиҳат-саломатлик ва бахт-саодат тилайман.

Салом, Соня опа! Нега хат ёзмаяпсиз? Сабабини айтинг. Мишангизга, ўртоқ Авдеевага ҳамда Тошкентдаги Марказий болалар эвакуация пунктининг ходимларига мендан қизғин салом топширишингизни сўрайман. 1944 йилда бахтли ҳаёт кечиришингизни тилаб қоламан. Албатта хат ёзиб туринг. Ўртоқ Авдеева ҳам, Мишенька ҳам ёзиб туришсин.

Костя ТРИЗНА.

1943 йил. 26 декабрь.

* * *

Константин Тризна 13 ёшида Латвия ССРдан 1941 йили эвакуация қилинган. Эвакуация пунктимизга 1944 йили Латвия ССРнинг Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Совети ҳузуридаги вакили йўллаган хат билан Татаристон ССРда истиқомат қилувчи қариндошлари ихтиёрига жўнатиб юбориш илтимос қилинган эди.

●

Салом, ўртоқ бошлиқ!

Сизга қизғин салом йўллайман. Биз соғ-саломатмиз ва сизнинг ҳам ҳамиша сиҳат-саломат бўлишингизни тилаймиз. Ўртоқ бошлиққа, омборчи ва бухгалтерга, Женя ва Дусяга, Клава холога ва врачга, Наташа ва бошқа болаларга салом денг.

Поездда икки кечаю, икки кундуз юриб уйимга етиб келдим. Онам, акам ва опам яхши кутиб олишди. Уйимизда эчкимиз, томорқамиз бор, картошка экиб қўйдик. Ҳозирча турмушимиз яхши. Яқинда мен ФЗОга ўқишга кираман, бирон касбни эгалламоқчиман, кондуктор бўлмоқчиман.

Бизда совуқ тушиб қолди. Тез орада ёмғир ва қор ёғиши керак. Хатнинг жавобини кутаман.

Хатни ёзувчи ХЛЕБНИКОВ Вася.

* * *

Вася Хлебников 13 ёшида Волоколамскдан келди. Эвакуация пайтида онасини йўқотган. 1942 йили Тошкентга келди. Пскентдаги болалар уйига жўнатилди. Бугуруслан шаҳри орқали Эмба шаҳрида истиқомат қилаётган онасини топиб олди. 1944 йил 4 мартда онасининг ҳузурига жўнатилган.

РЕКЛАМА • ЭЪЛОНЛАР • РЕКЛАМА • ЭЪЛОНЛАР

Радио

11 АПРЕЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

7.45 — Ота-оналар учун. 8.25 — Концерт. 9.30 — Куйлардан куйларга. 10.30 — Ҳинд кинофильмларидан куйлар. 11.10 — Янги фильмлар (рус.). 11.25 — Концерт. 12.15 — Эрталабки салом (Москва). 13.30 — Электр чолғу. 15.20 — Ёзувчи Н. Сафаров (туғилган кунининг 60 йиллигига). 16.20 — «Ўлимни енгган киши». Радиопостановка (рус.). 18.00 — «Ёшлик» радиостанцияси. 18.40 — Биринчи қозоқ олими Ч. Валихонов. Адабий эшиттириш (қоз.). 19.20 — Қўриқ ерларни ўзлаштираётганлар учун концерт. 20.00 — Концерт. 21.20 — Дам олиш концерти. 22.00 — Дунё харитаси олдида. 22.10 — Дам олиш кечаси. 23.10 — Лирик концерт.

Телевидение

11 АПРЕЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 11.00 — **Балиқча чўнаёзди** (болалар учун мультфильм). 11.15 — **Концерт** (50-мактаб ўқувчилари ижросида). 11.55 — **Қизил шар** (кинофильм). 12.35 — **Инглиз тили** (болалар учун).

Ўзбек тилида: 12.55 — **Алёнка** (бадиий фильм). 14.25 — **Орзу қанотида.** 15.55 — **Физикадан лекция** (сиртқи студентлар учун).

Рус тилида: 17.00 — **Тулкичасингилча** (болалар учун қўғирчоқ фильм). 17.30 — **Телевизион янгиликлар.** 17.45 — **Химия-санъатга** (илмий-оммабоп фильм). 18.05 — **Реклама ва эълонлар.** 18.10 — **Кино-саёҳатлар альманахи.**

Ўзбек тилида: 18.30 — **Телевизион янгиликлар.** 18.45 — **Студентлар учун** («Ёшлик» студияси).

Рус тилида: 19.35 — **Концерт.** 20.15 — **Новости дня** киножурнали ва **Алло, номерда янглишибсиз** номли бадиий фильм.

Ўзбек тилида: 21.55 — **Ялла ва рақслар кечаси.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари.**

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 11/IV кундуз соат 12 да ва 12/IV кеч соат 7 яримда **Майсаранинг иши** (Консерватория студентлари ва Хореография билим юрти ўқувчилари қатнашади). 11/IV да кечқурун **Фауст,** 13/IV да **Риголетто.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 11/IV да кундуз **Биринчи муҳаббат,** кечқурун янги спектакль **Юлдузлар жамоли,** 13/IV да **Сарвқомат дилбарим.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 11/IV да кундуз **Ишқинг билан,** 12/IV да **Тошболта ошиқ.**

ТОШКЕНТ ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИ ИНЖЕНЕРЛАРИ ИНСТИТУТИ

АСПИРАНТУРАГА

қуйидаги ихтисослар юзасидан 1965 йил учун

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда: Совет Иттифоқи Коммунистик партияси тарихи, материаллар қаршилиги ва қурилиш механикаси, машиналарда ишқалиш ва ейилиш, металлшунослик ва металларни термик усулда ишлаш, поездларнинг ҳаракатли составн ва тортиш кучи, қурилиш материаллари, деталлари ва буюмлари, темир йўл хўжалиги экономикаси, ташкил қилиш ва планлаштириш ихтисосларига.

Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда: Совет Иттифоқи Коммунистик партияси тарихи, металлшунослик ва металларни термик усулда ишлаш, поездларнинг ҳаракатли составн ва тортиш кучи, темир йўл хўжалиги экономикаси, ташкил қилиш ва планлаштириш ихтисосларига.

Аризалар 15 майгача қабул қилинади. Кириш имтиҳонлари 1 июндан бошланади.

Қабул шартлари — ҳамма олий ўқув юртлари учун белгиланган тартибда.

Ариза ва тегишли ҳужжатларни топшириш учун адрес: Тошкент шаҳар-45, Оборонная кўчаси, 1-уй.

«Совет Ўзбекистони» газета редакциясига кечқурун ишлаш учун **малакали ўзбекча машинистка** КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Правда Востока кўчаси, 26-уй, 57- хона.

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.
ИНДЕКС 64543 Р. 03752. № В. 84.